

CONTRA

nr 3 1992 (nr 103 från starten) årgång 18 Pris 25:–

Ny Contra-bok:

Tankar om

nyliberalismen

**Valrörelsens jätteporträtt
Påven och kapitalismen
Macchartyismen**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sju gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Tel 08-654 95 52 (även 08-751 56 26)

Telefax: 08-654 95 52 (ring oss innan Du faxar)

Frihetens röst (telefonvärdre) 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4

eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 95 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 145 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 145 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,

Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Hägglman, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne

Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergson

samt Peter Hartvig, Köpenhamn, Allan C.

Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-416 06

Länskontakter

Bläkinge: Mats Mårtensson 0455-133 38

Bohuslän: se Göteborg

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grette Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Halland: Jörn Alwerud, 0346-620 46

Jämtland: se Västernorrland

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: se Jönköping

Kopparberg: se Gävleborg

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

Norrbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 35

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: se Örebro

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Fosström 060-246 98

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-270 33

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: se Jönköping

Danmark: Lise-Lotte Hartvig 31 10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 96

Nyland: Roger Wessman 90-76 68 37

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Presslagd 1992-04-06

Vänerns Offset AB, Vänernsberg 1992

CONTRA-NYTT

CONTRA BEHÖVER DITT STÖD!

Kampen är inte över!

Det finns en del som tror att kampen är över, att kommunismen fallit, västvärlden vunnit och att vi därför kan slå oss till ro. Men inget kan vara felaktigare – friheten måste ständigt försvaras!

Utvecklingen i det forna Sovjetunionen mot marknadsekonomi och politisk frihet har bara börjat. Fortfarande sitter samma kommunistiska pampar på viktiga positioner i det ryska samhället – fast de *kallar* sig inte längre kommunister. Efter sjuttio år av kommunism är kunskaperna om fri företagsamhet och demokrati nästan obefintliga. Och får Ryssland och de andra staterna inte snart en fungerande marknadsekonomi, så att folk får det bättre, kan det uppstå en ny despotisk regim.

Världen över, i Kina, Vietnam, Nordkorea och på Kuba, plågas över en miljard människor av kommunistiska diktaturer.

I Sverige har vi borgerlig regering. Men frågan är vad den åstadkommer. Av den utlovade fria televisionen blev en kompromiss som innebär att staten fortfarande kontrollerar programmets innehåll. Också etableringen av fria radiostationer kommer, enligt det senaste budet, att kontrolleras av myndigheterna. I skrivande stund hotar Televerket att stänga av Radio Novas sändare. Hur blir det med privatiseringen av statliga företag? Och sitter de borgerliga överhuvudtaget kvar om tre år, om arbetslöshetssiffrorna fortsätter att stiga?

Contra behövs!

Även i framtiden behövs därför en obunden och orädd tidskrift som *Contra*, som vågar gå mot strömmen för att försvara individens frihet mot kollektivismens tyranni. Det behövs en oberoende röst som vågar säga sanningar, utan att snegla på SIFO-undersökningar. Det behövs en oberoende röst som vågar säga sanningar när opinionionsklimatet blir lika kärvt som på 1970-talet. Vi vet att opinionssvängningarna går i vågor. När de bistra vindarna börjar blåsa igen är det viktigt att det finns en bas att stå på.

Du vill väl att *Contra* ska komma ut även i fortsättningen?

För att *Contra* ska överleva behövs pengar. *Contra* brottas med ständiga problem med att få kostnader och intäkter att gå ihop. Inte minst beror det på stigande omkostnader: den 2 januari ökade t ex postmonopolets avgifter för att skicka ut *Contra* med 20 procent!

Vi väddar därför till Dig som läsare om extra stöd. Skicka in Ditt bidrag – stort eller litet – med det bifogade inbetalningskortet.

REDAKTIONEN

Inte så lätt i Lettland

Lettland 1992: Kriser, problem, socialdemokrater. Lettland var det femte Östeuropeiska som jag besökte. Det borde därför inte komma som någon överraskning att detta land, som de fyra föregående, var raserat av kommunistiskt vanstyre.

Det som ändå gjorde ett starkare intryck än i de föregående länderna, inkluderande Rumänien, var att Lettland har varit ett ockuperat land. Före kriget hade landet en lika hög levnadsstandard som Finland, efter 50 år av kommunistiskt herradöme är landet nedkört på u-landsnivå.

Jag besökte bostadshus som för femtio år sedan bestod av lägenheter med sex, sju rum i yppersta lyxklass. Ännu kunde man skymta resterna av mosaikmönster under smutsen. På den tiden bodde det en familj i lägenheterna, som det var tänkt. Nu delades de av fyra eller fem familjer. Lägenheterna har inte byggts om sedan de gamla ägarna tvingades lämna dem. Fyra familjer måste dela en toalett och ett kök.

Jag hade väntat mig en nation fylld av framtidshopp, men sällan mött större pessimism.

En bagare som jag träffade, Uldis Freiverts, som hade börjat med privatisering redan då glasnost inleddes för sex år sedan, var frustrerad. Myndigheterna har släppt priserna fria. Priserna har skjutit i höjden.

Direktör Kulbergs befarar att Lettlands ekonomi helt kommer att ödeläggas.

Troligen mer än nödvändigt, eftersom de statliga företagen ofta har monopol. Bagaren jag mötte ansåg att brödköerna i Riga kunde avskaffas på tre månader om han fick fria händer. Men eftersom han levererade sitt bröd till snabbköpen blev han pålagd lyxskatt – samma skatt som lades på sprit och cigaretter. Brödet blev därigenom så dyrt att folk hellre valde att stå i kö för det statliga brödet.

Direktören i bilimport- och verkstadsfirman Auto Riga, V. Kulbergs, ansåg att det kunde vara en medveten politik från myndigheterna att se till landet gick över styr.

De 50 procent ryssarna (17 procent före ockupationen) som lever i landet har stort eget intresse av att behålla sin makt. Efter Sovjetimperiets upplösning har de behållit sina gamla kontakter, men nu i nya former. De mest lönsamma företagen blev ofta sålda till "vänkretsen" – de gamla partikamraterna eller byråkraterna från de högre kretsarna. En tredje maktgrup-

pering är Komsomol, kommunisternas svar på Hitlerjugend.

Ryssar ligger bakom 70–80 procent av all näringsverksamhet. De har kapital, de nödvändiga kontakterna inom byråkratin och inte minst goda kontakter i Ryssland. Kulbergs menade att det låg i dessa starka maktgrupperings intresse att Lettland inte blev en marknadsekonomisk succé. Så länge landet är svagt kommer det att vara beroende av Ryssland. Det

kommer att fortsätta att vara en koloni.

Därför var det dubbelt tragiskt att möta "rosa kommunister", som försökte inbilla omvärlden att "den svenska lösningen" med socialdemokrati och stark statlig kontroll av den privata delen av ekonomin kunde lösa Lettlands problem.

De flesta norska socialdemokrater håller, om de pressas, med om att socialdemokratin aldrig varit en effektiv välbästandsskapare. Men likväl kommer de att säga att de föredrar socialdemokratin, eftersom den fördelar tillgångarna bättre än liberalismen.

Ett land präglad av köer, förfall, fattigdom och depression förtjänar bättre än en fördelning av eländet. Måtte bara socialdemokraterna i Väst hålla sina fingrar i styr. De skulle inte bara göra landet en björntjänst, de skulle också indirekt därigenom stödja grupper och krafter som de i alla fall på hemmaplan har tagit kraftigt avstånd ifrån. □

Bagare Freiverts vill ge bröd åt folket, men skatten hindrar honom.

Ny Contra-bok, Bill Perssons:

Tankar om nyliberalismen

Vad är nyliberalismen? Hur tänker en nyliberal när det gäller kontroversiella frågor som skatter, försäljning av narkotika och invandring? Bill Persson ger raka svar – och förklarar hur han kommit fram till dem.

Tankar om nyliberalismen är en samlad genomgång av det tänkande som ligger bakom den ideologi som kallas nyliberalismen. Bill Persson, som är bageriarbetare i Båstad, understryker att det är arbetarna som förlorat mest på socialismen – både i öst och här hemma. Han slår hål på vänsterns myt om nyliberalismen som de rikas ideologi, och ger samtidigt en känga åt de vänsterintellektuella "Jan Myrdal-typer" som betraktas sig som arbetarnas "beskyddare".

Tankar om nyliberalismen är en bok som självfallet bör läsas av varje nyliberal – men också en bok för den konservative, socialliberale etc som vill veta mer om nyliberalismen.

Vi återger här nedan ett utdrag ur kapitel 9: *Rättvisa*.

Vad är rättvisa? Det är sannerligen ingen rättvis värld vi lever i: vissa har allt, andra har inget. Det är något vi alla finner stötande.

Det finns människor som genom olika omständigheter har sämre odds än andra. Det handlar t ex om olycksoffer eller människor med medfödda defekter som inte kan konkurrera på samma villkor som andra. Dessa människor har vi alla en skyldighet att hjälpa.

Men när vi diskuterar jämlikhet och rättvisa finner vi också stora skillnader mellan människor som är fullt friska. En del tjänar mer pengar än andra. Det har fått politikerna, framförallt inom den socialistiska skolan, att ingripa med regleringar för att utjämna denna ojämlikhet. Men är det verkligen rättvisa som skapas?

Lön efter arbetsprestation

Jag anser tvärtom att orättvisa skapas. För det är ju så att i verkligheten finns ingen jämlikhet. Man kanske kan tycka att alla borde vara jämlika, men så är det inte i verkligheten, och det är i verkligheten vi

befinner oss. Jämlikhet är endast ett idealtillstånd och en myt. För min egen del räcker det med att jag tittar i spegeln och konstaterar att jag långt ifrån har en filmstjärnas utseende. Det är orättvist. Jag har inte heller Glenn Hyséns bollsinne eller Jerry Williams sångröst. Det är orättvist, men knappast så mycket att göra åt. Vi är helt enkelt inte födda jämlika, som det så stolt men så felaktigt står i FN:s deklaration.

Men är det då orättvist att människor som har olika gåvor utnyttjar dessa för att tjäna pengar? Jag och många med mig är ju beredda att betala för att se och höra talanger, därför att det ger oss ett nöje. Vore det inte djupt orättvist att hindra dessa människor från att tjäna pengar på sina talanger? Och vore det inte orättvist om vi inte fick ta del av deras konst, genom att betala det pris det betingar?

Du kanske tycker att att de tjänar för mycket pengar, men det är ju vi som betalar som anser att deras uppträdande är värt så mycket. Vore färre beredda att betala skulle deras inkomster bli lägre. Vore det

Bill Persson förmedlar personliga tankar om nyliberalismen.

inte orättvist om en talang inte fick den lön som vi är villiga att bidra till? Och handen på hjärtat: skulle det inte vara en fruktansvärt tråkig värld om alla vore lika i allt? Det som förgyller tillvaron är ju att några sticker upp ur den grå massan med någon egenskap utöver det vanliga. Jag tror också att detta utgör en sporre för oss vanliga, som inte har så mycket att skryta med.

Likaså är verkligheten så beskaffad att inte alla arbetar lika hårt. Den solidariska lönepolitiken är ju rent ut sagt löjlig. För är det rättvist att den som är lat skall tjäna lika mycket pengar som den som är arbetsam och flitig? Den som arbetar hårt och energiskt får mindre i lön än han är berättigad till därför att den som struntar i sitt arbete ska få en lön som han *inte* är berättigad till. Det kan inte jag uppfatta som rättvist.

Rättvisa är att få en lön som är relaterad till det arbetsresultat man presterar och inte till det arbetsresultat som andra uppnår. Att jämna ut inkomster för att åstadkomma jämlikhet är detsamma som att skapa orättvisor.

Vi ser också hur kraven på jämlikhet och rättvisa inom samhällsekonomin framförs av somliga debattörer. Men om alla måste hjälpa till att betala en vara eller en tjänst för en begränsad grupp människor kan inte det kallas rättvisa. Det är i högsta grad orättvisa.

Om jag gillar rockmusik (vilket jag gör) – ska då alla som inte tycker om rockmusik hjälpa till att bekosta mitt nöje? Det kan rimligen inte vara rättvist att de som inte får ta del av musiken – eller kanske till och med hatar rockmusik – ska vara med och betala mitt nöje. Lika motbudande är det naturligtvis för mig att tvingas betala aktiviteter som jag aldrig utnyttjar.

Betala för andras barn

Är det rättvist att kostnaden för barndaghemmen bekostas av alla, även dem som inte utnyttjar den servicen? Du kanske tycker att alla inte kan betala den fulla avgiften, t ex de som har låg inkomst, ensamstående mammor etc. Låt oss då hjälpa de som inte kan, men vi kan väl ändå inte påstå att alla familjer med barn i Sverige är i behov av ekonomisk hjälp?

En del politiker vill införa ett vårdnadsbidrag för alla föräldrar, så att de kan få mer valfrihet när det gäller barnomsorgens utformning. Det är i och för sig ett steg i mer liberal riktning, men finansieringen är definitivt inte rättvis.

Varför ska jag betala för andras barn? Det är en glädje att ha barn, att se dem utvecklas och växa upp. Ska inte föräldrarna betala för denna glädje? Och varför ska jag betala för den glädje jag inte åtnjuter? (Jag har inte ens haft nöjet att vara med vid tillverkningen)

Jag anser det absurd att föräldrarna ska ha betalt av staten för att passa sina egna barn. Det är ju ett arbete som de utför åt sig själva. Om mamman ska få statlig lön för att passa sitt eget barn, kan vi ju lika gärna ta steget fullt ut och låta barnets far skicka en räkning till staten när han klippt sin egen gräsmatta eller reparerat sin bil.

Det är ju också arbeten som han utfört åt sig själv. Vi måste ju ändå vara på det klara med att vi får betala alla dessa kostnader i form av skatt. Varför inte sänka skatterna så att alla kan betala för sig själva och prioritera det var och en själv vill satsa på.

Mensskydd och rakapparater

Jämlikhetssträvandena tar sig ibland helt groteska uttryck. Vad sägs om de kvinnosakskvinnor som emellanåt kräver att kvin-

"Varför ska jag betala för andras barn? Jag har ju inte ens haft nöjet att medverka vid tillverkningen."

nor ska få fria mensskydd, eftersom det är en utgift som bara drabbar kvinnor.

Då får väl i jämlikhetens namn kvinnorna betala männens rakhyvlar och rakapparater. Det går aldrig att jämna ut alla skillnader så vi kan lika gärna betala våra utgifter själva var och en. Dessutom är det rimligt att misstänka att naturens orättvisor tar ut varandra i det långa loppet.

Om vi ökar individens självständighet – kommer vi inte då att bli mindre solidariska? Jag tror det motsatta. Ökar vi individens självständighet, så ökar också individens ansvar för sig själv och andra, därför att vi i högre grad tvingas ta ansvar för handlingar som riktas mot andra människor.

Vi blir mer medvetna om att våra handlingar ska harmonisera med våra medmänniskor, annars blir vi utpekade som orättvisa och egoistiska. Vi får därmed ett större moraliskt tryck på oss. Som det nu är utnyttjar alla det offentliga utan några skrupler, eftersom alla tänker att det inte drabbar någon enskild.

Jag tror också att vi får tillbaka den naturliga solidariteten som gått förlorad genom att staten tagit över allt ansvar. Idag tycker de flesta att det är samhället som ska värna om sjuka, fattiga och handikap-

pade, eftersom vi betalat för det. Medkänslan har blivit en sak för betalda tjänstemän.

Vi kan ju knappast kalla det solidaritet när vi tvingas att betala bidrag till de behövande, åtminstone inte äkta solidaritet. Äkta solidaritet uppkommer spontant genom en äkta kärlek och omtanke. Det är något som inte ökat under välfärdsstatens utbyggnad. □

Bill Persson

tankar
om
nyliberalismen

Tankar om nyliberalismen är på 129 sidor. Den kan beställas från Contra för 125:-, plus porto.

Vad säger påven om kapitalismen?

Hur ser påven och den katolska kyrkan på kapitalism och socialism, på de sociala frågorna och på utvecklingen i Tredje världen? Det kan tyckas mindre viktigt – åtminstone för sekulariserade svenskar.

Men när det andlige överhuvudet för världens största kyrka, med omkring 600 miljoner anhängare, klart och koncist formulerar ståndpunkter i aktuella politiska frågor, angår det inte enbart troende katoliker. Det är också ett inlägg av världspolitiskt format.

En viktig faktor som ofta undervärderas, när den serie av händelser analyseras som ledde till kommunismens fall i Öst, är den roll som den katolska kyrkan spelat.

Påven Johannes Paulus II och den katolska kyrkans stöd till Solidaritet i Polen bidrog på ett betydelsefullt sätt till att motståndet mot kommunismen kunde växa sig starkt, ett motstånd som sedan spred sig som ringar på vattnet över Östeuropa och slutligen nådde ända bakom Kremels murar.

Samtidigt utgjorde den katolska kyrkans människosyn ett viktigt motgift mot den marxistiska människosynen. Vi får inte glömma att många av de aktiva inom Solidaritet – kanske flertalet – var och är troende katoliker.

Påvens stöd till Solidaritet var av allt att döma betydligt handfastare än vad som tidigare framkommit. Enligt en artikel i februari i den amerikanska tidskriften *Time* ska påven 1982 ha inlett samarbete med

Ronald Reagan i syfte att organisera insmuggling av teknisk utrustning, som tryckpressar, radiosändare, telefexapparater och ordbehandlare, till Solidaritet.

Smugglingen ska sedan ha utförts av amerikanska agenter och katolska präster. Påven och president Reagan var båda

just då som kommunismens fall i Östeuropa och det forna Sovjetunionen inleddes.

Centesimus annus

1991 utkom en rundskrivelse, författad av påven Johannes Paulus II: *Centesimus annus*. Anledningen till att skriften kom till just förra året var att Johannes Paulus ville markera 100-årsfirandet av påven Leo XIII:s rundskrivelse *Rerum novarum*. Där kritiserar Leo XIII i skarpa ordalag de omänskliga levnadsvillkor som den arbetande befolkningen utsattes för i 1800-talets industrisamhälle.

Betecknande för Leo XIII:s skrivelse är dock inte bara dess sociala patos, utan också att den på ett så tidigt stadium varnar för socialismen:

”För att råda bot på detta onda [den orättvisa fördelningen av rikedom och arbetarklassens fattigdom] hetsar socialisterna de fattiga mot de rika och påstår att enskilt ägande måste upphöra [...]”

Men långtifrån att bidra till frågans lösning är denna teori tvärtom till mycket större skada för arbetarklassen. Den är inte mindre orättfärdig då den utövar våld mot de rättmätiga egendomsinnehavarna, och den strider mot all bestående ordning och leder till staternas upplösning.”

Detta alltså skrivet 1891, då socialismen fortfarande endast existerade som en filosofi.

Johannes Paulus II knyter i sin rundskrivelse an till den 100 år äldre skrivelsen. I belysning av händelserna i Sovjet och Östeuropa under 1989 och 1990 konstaterar han hur väl påven Leo XIII analyserat

Johannes Paulus II beskriver kapitalismen och den fria marknaden i positiva ordalag.

övertygade om att Polen skulle kunna frigöra sig från den sovjetiska dominansen, men förutsättningen var att Solidaritet hölls vid liv.

Det var den 16 oktober 1978 som ärkebiskopen i Krakow, Karol Wojtyła, blev vald till påve, den förste icke italienske påven på 455 år. Han antog påvenamnet Johannes Paulus II.

Utnämmandet slog ned som en bomb i Polen. Och kanske var det i själva verket

situationen.

Ja till marknadsekonomi

Att påven med sina rötter i ett kommunistiskt Polen är kritisk mot socialismen är kanske inget att förundras över.

Men han nöjer sig inte med att fördöma socialismen, han beskriver också den fria marknaden och kapitalismen i positiva ordalag.

Som i så många andra kyrkor och samfund – inte minst den ofta socialistinfluerade Svenska kyrkan – har det även inom den katolska kyrkan funnits stora "radikala" kretsar som sett negativt på den fria marknaden och den fria konkurrensen.

De har uppehållit sig vid att den fria marknaden inte skyddar de svaga, samtidigt som marknadsekonomins välbefinnande förmåga undervärderats. Inte sällan har det berott på att tillräckliga kunskaper om den fria marknadens funktion saknats.

Johannes Paulus delar inte dessa gruppers uppfattning. I sin rundskrivelse formulerar Johannes Paulus II en positiv syn på marknadsekonomi. Han nämner uttryckligen den fria marknadens roll när det gäller att "bygga upp demokratiska samhällen inspirerade av social rättvisa" och som det "effektivaste sättet att använda resurser och möta behov".

Vinstens betydelse erkänns också som betydelsefullt inslag i marknadens funktion: "När ett företag går med vinst innebär det att man använt produktionsfaktorerna rätt och att man på ett tillfredställande sätt har tagit hänsyn till mänskliga behov."

Men påven går längre än så. Han varnar också för den moderna välfärdsstatens misslyckande:

"Om välfärdsstaten ingriper direkt på ett sätt som berövar samhället dess ansvar går mänsklig kraft förlorad och utvidgas den offentliga sektorn på ett orimligt sätt, leder det till att den mer präglas av byråkratiskt tänkande än om omsorg om de behövande, vilket dessutom medför en omfattande kostnadsökning."

Samhället bör bygga på den så kallade *subsidiaritetens principen*, dvs beslutet ska så långt som möjligt överföras till den lägsta nivån i samhället. På så sätt garanteras den enskildes och den mindre gruppens självständighet och ansvar.

Johannes Paulus konstaterar vidare att staten inte kan "garantera allas rätt till arbete

– utan att kontrollera hela ekonomin och förbjuda enskilda människors fria initiativ".

Noteras bör också påvens syn på utvecklingen i Tredje världen. Även här framhåller han marknadens betydelse: det är de länder som lyckats vinna insteg på den internationella marknaden som genomgått en positiv utveckling.

Socialkonservatism

Nu ska ingen tro att Centesimus Annus är någon nyliberal kampskrift. I stället aktualiserar Johannes Paulus en politisk inrikt-

Till skillnad från socialismen betonar socialkonservatismerna både personlig frihet och socialt ansvar. Socialkonservatismen understryker den enskildes och de små gruppernas ansvar när det gäller den sociala välfärden, men underkänner inte i alla lägen statens roll när det gäller att garantera rimliga levnadsvillkor för utsatta grupper.

Påven framhåller att de åligger samhälle och stat att garantera lönenivåer som är anpassade till vad arbetaren och hans familj behöver för att "leva och kunna spara en

Påvens och den katolska kyrkans stöd till Solidaritet i Polen bidrog på ett betydelsefullt sätt till att motståndet mot kommunismen kunde växa sig starkt.

ning som kommit nästan helt i skymundan i vårt land: socialkonservatism byggd på kristen grund.

I Sverige liksom i övriga nordiska länder har socialdemokratin lyckats bibringa en stor del av befolkningen uppfattningen att socialdemokraterna står som den enda garanten för ett samhälle med socialt ansvarstagande.

De borgerliga partierna har knappast ansträngt sig över hövan för att vederlägga detta synsätt. Visserligen betonar Bengt Westerberg ofta de sociala frågorna, men Folkpartiets återkommande flirtar med socialdemokratin gör Folkpartiet snarare till en blekare variant av Socialdemokraterna – ett slags socialdemokrati utan socialdemokrater – än till ett självständigt alternativ.

Att vara anhängare av kapitalism och individuell frihet behöver dock inte med nödvändighet betyda att man finner det rimligt att människor behöver bo på gatan – för att spetsa till det.

slant". Det bör noteras att han talar om en lön: familjeförsörjarens lön ska vara tillräcklig för familjens behov. Arbetstid och lämplig fritid måste också garanteras liksom rätten att på arbetsplatsen ge uttryck för sin egen personlighet.

Staten kan bidra till att dessa mål uppnås på två vägar: Indirekt genom att skapa gynnsamma förutsättningar för en fri ekonomi, vilken leder till ett rikt utbud av arbetstillfällen och välbefinnande. Direkt genom att skydda de svagaste, genom att sätta vissa gränser för dem som bestämmer arbetsvillkoren och genom att garantera en minimilön för den som är arbetslös.

Priset för ekonomins effektivitet och allas vår välfärd är ständiga strukturomvändningar med konkurser och företagsnedläggningar. Här är statens uppgift att genom arbetslöshetsunderstöd och utbildning göra det möjligt att överföra arbetare från en sektor i kris till en annan som befinner sig i tillväxt.

Johannes Paulus II betonar dock noga att

huvudansvaret på det ekonomiska området ändå ligger hos de enskilda, grupper och sammanslutningar som tillsammans utgör samhället – inte hos staten.

Statliga ingripanden kan vara berättigade utifrån trängande behov, men de måste vara tidsmässigt begränsade. I annat fall kan kompetensen inom berörda områden och företagssystem berövas och de utvidgade statliga ingripandena leda till att både den ekonomiska och medborgerliga friheten skadas.

Etisk och religiös dimension

Ett genomgående drag i påvens rundskrift är *människans värdighet*.

Även om företagets vinst är ett viktigt kriterium på att dessa fungerar väl, får inte företagets vinststrävanden ske på bekostnad av de anställdas värdighet. Med det privata ägandet följer ett ansvar att utnyttja ägandet på ett rättfärdigt sätt, att inte enbart se till den egna vinsten utan även till de anställdas – och samhällets – bästa.

Marknaden får inte bli en "avgud", varnar påven. De fria marknadskrafterna får inte betraktas som ett slags naturlagar som det är nödvändigt att acceptera – även om

de skulle resultera i att de svaga skulle förtryckas av de ekonomiskt starka. En fri ekonomi förutsätter en viss jämlikhet mellan berörda parter, så att inte en blir så stark att den andre förslavas. Påven varnar för att en radikal kapitalistisk ideologi kan breda ut sig som vägrar att ens reflektera över dessa problem.

Påven betonar också att ekonomin bara är en aspekt och en dimension av mänsklig tillvaro. Produktion och konsumtion av varor får inte bli det centrala i samhället och samhällets enda värde. De finns risk att den fria ekonomin förverkligas på ett ensidigt och otillräckligt sätt, och att dess förmåga att förnya sig tas felaktigt till vara.

Det är därför nödvändigt att skapa livsstilar där sanning, skönhet, godhet och gemenskap är faktorer som bestämmer konsumenternas val, besparingar och investeringar.

Men när utvecklingen går snett – t ex när marknaden förser människor med skadliga produkter som narkotika – är det inte kapitalismens fel. Orsaken står i stället att finna i kulturella och sociala faktorer, i avsaknaden av en etisk och religiös dimension i tillvaron.

Anser då påven att kapitalismen bör vara föredömet för de länder som efter kommunismens fall strävar efter utveckling av ekonomi och samhälle? Svaret är inte utan reservationer:

"Om man med kapitalism menar ett ekonomiskt system som erkänner den grundläggande och positiva funktion som fri företagsamhet, fri marknad och privategendom har, med åtföljande ansvar för produktionsmedlen och fri mänsklig kreativitet inom ekonomin, så är svaret självklart positivt. (...)

Men om med kapitalism däremot menas ett system där den ekonomiska friheten inte är inbäddad i en fast rättsordning, som inriktar den ekonomiska friheten på att tjäna den mänskliga friheten i dess totalitet och som betraktar den som blott en aspekt av den friheten – vars centrum är etiskt och religiöst – då är svaret lika självklart negativt." □

Fotnot: På svenska finns Centesimus annus publicerad under titeln 'Människans välfärd – katolsk sociallära 100 år'. Katolska Bokförlaget, Uppsala. ISBN: 91-85530-96-4

Av Björn Arrhén

KGB är död – leve KGB!

I oktober 1991 upplöstes officiellt KGB. I januari 1992 upphävde den ryska Konstitutionsdomstolen Jeltsins beslut. KGB återuppstod från de döda...

KGB, den beryktade sovjetiska spionorganisationen förklarades död och begravd när Sovjetunionen definitivt upplöstes och det mäktiga imperiet förvandlades till OSS, Oberoende Staters Samväld.

Rådsrepubliken Ryssland framstod som den ledande sta-

ten med president Boris Jeltsin som Samväldets starke man.

ISS

Det var Sovjetunionens president Gorbatsjov som, efter den misslyckade statskuppen, upplöste KGB, skäligen misstänkt för samröre med kuppamakarna.

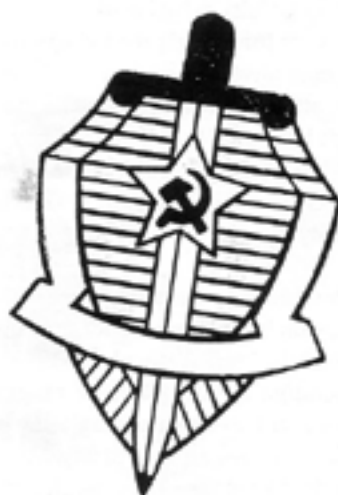
En ny organisation såg dagens ljus: ISS Interrepublikanska Säkerhetstjänsten. Avsättandet av Gorbatsjov efter Sovjetunionens upplösning medförde att ISS/KGB övertogs av Ryssland och ställdes under Jeltsins personliga överinseende. Samtidigt införlivades Sovjetunionens ut-

rikesförvaltning, omfattande utrikesministeriet med ambassader, generalkonsulat, konsulat och andra institutioner med Rådsrepubliken.

Trots ekonomiskt kaos, livsmedelsbrist, skriande brist på utländsk valuta utlovade Jeltsin pekuniär hjälp. Rådsrepubliken skulle stå för alla kostnader som gällde utrikesförvaltningen dit även ISS/KGB hörde.

Genom att ändra namnet hoppades Moskva att världen skulle tro att spionorganisationen KGB för alltid var död och begravd.

KGB dog aldrig. Tvärtom

ökade organisationens aktiviteter runt om i världen. Sex år av perestrojka och glasnost påverkade inte KGBs agentverksamhet. Under åren 1985–1991 utvisades en rad agenter från Norge och Danmark misstänkta för olovlig underrättelseverksamhet. Samma tid ökade anta-

let Sovjetdiplomater vid ambassaden i Stockholm från 50 till 57.

Under samma period utvisades cirka ett dussin ambassadtjänstemän anklagade för spionage riktad mot Sverige, samtliga var officerare inom KGB.

Olovlig underrättelseverksamhet

I slutet av augusti 1991 utvisades förstesekreteraren vid Stockholmsambassaden Igor Leonidovitj Nikiforov som icke önskvärd i vårt land.

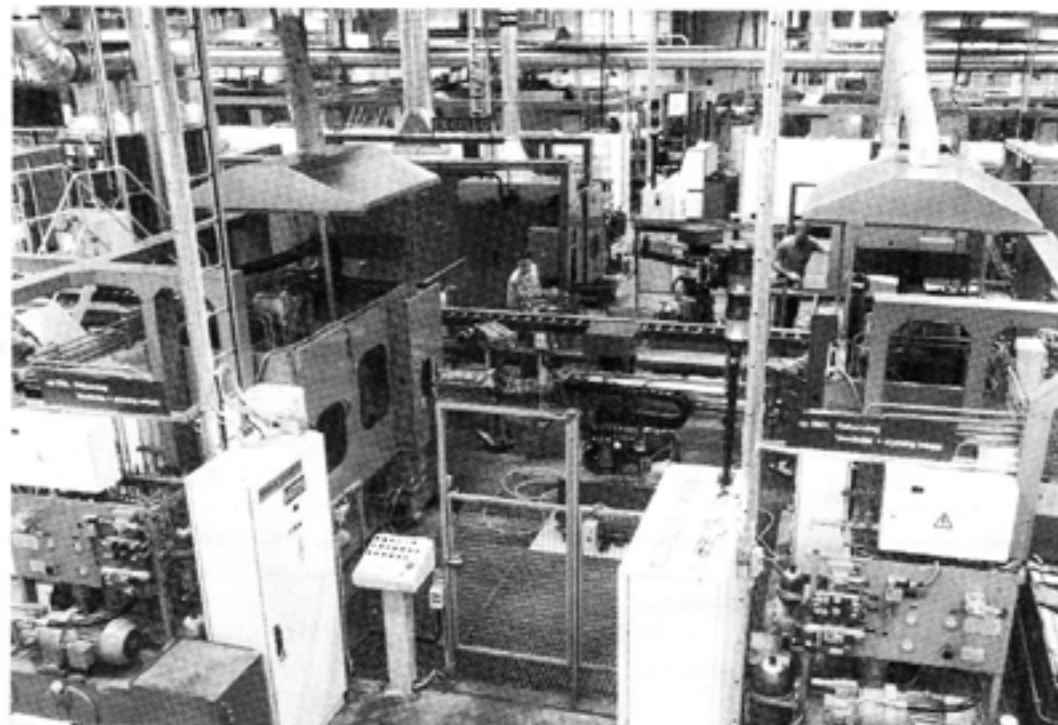
Anklagelsen: olovlig underrättelseverksamhet riktad mot Sverige. Nikiforov var överste i KGB och en av organisationens farligaste spioner. Hans uppdrag var att insamla uppgifter om svenska försvarshemligheter, industrispionage och värvning av agenter.

Nikiforov kom till Sverige redan 1987. Den svenska säkerhetspolisen visste att han var KGB-agent och hade i god tid informerat regeringen om hans antecedentia: känd av utländska säkerhetsagenter, utvisad från flera länder – senast från Australien.

Trots upprepade varningar till UD tillstyrkte dåvarande utrikesministern Sten Andersson och kabinettssekreteraren Pierre Schori inresevisum för spionen. En skandal är det minsta man kan säga. Feghet och rädsla för den mäktiga sovjetstaten styrde den svenska regeringen.

Överste Nikiforov var högsta chef för ett sjuttioal agenter. I deras uppdrag ingick militärt spionage, industrispionage och värvning av inhemska agenter. Försök gjordes också bland ryska emigranter som erhållit svenskt medborgarskap. Alla värvningsförsök misslyckades.

Ett av de viktigaste målen för KGB-spionaget var ubåtsprojektet vid Kockums varv i Malmö. Under de senaste fyra åren fick hundratals anställda hembesök av "tavelförsäljare" som miss-tänkts arbeta för främmande

Det är inte bara industrispionaget som fortsätter. Ryktet om KGBs död har visat sig överdrivet.

makts räkning.

Höga tjänstemän vid varvet, med känsliga befattningar, utsattes för värvningsförsök. Enligt säkerhetschefen vid Kockums är tavelförsäljarna en mindre del i ett större mönster av underrättelseverksamheten.

De fakta som agenterna samlade in kan användas om underrättelsetjänsten i ett senare skede vill komma i kontakt med en person och försöka värva denne. Inom försvarsindustrin har man samma erfarenhet.

Vad fick KGB, under ledning av Nikiforov, ut av spionaget? Enligt SÄPO knappast något. SÄPO var väl förberett och hade vid storspionens ankomst redan kartlagt KGBs agentverksamhet. Nikiforov stod under ständig bevakning av kontraspionaget. Under de fyra åren utvisades nio diplomater anklagade för olovlig underrättelseverksamhet.

Beslut upphävdes

Samma dag som Nikiforov med flyg lämnade Arlanda befann sig den tidigare sovjetiske ambassadören i Stockholm – Boris Pankin, nyutnämnd utrikesminister – med flyg på väg till Hel-

singfors för att delta i förhandlingar om ett nytt sovjetiskt-finskt säkerhets- och vänskapsfördrag.

Boris Pankin var en stor beundrare av Sverige och svenskarna. Han älskade vårt vackra land, framförallt Gotland som han ofta besökte.

Pankin var inte bara ambassadör (utrikesminister) utan också hög officer i GRU, den militära underrättelsetjänsten och han kände väl till Nikiforov.

Flygplanet med Pankin hade hinnit halvvägs till Finland, då ett topphemligt telegram anlände från Moskva. I radiomeddelandet upplystes Pankin om utvisningen av Nikiforov. Pankin beordrades att omedelbart flyga till Stockholm och överlämna en kraftfull protest mot denna oerhörda kränkning mot sovjetstaten.

Besöket på UD blev kort. Pankin förnekade allt tal om KGB-spionage. Det var en diplomatisk skandal att utvisa Nikiforov, en skymf mot det fredsälskande Sovjetunionen osv. KGB finns inte längre, förklarade han innan han sade adjö för att fortsätta sin avbrutna resa till

Helsingfors.

I Moskva hade man sedan en tid haft på känn att Nikiforov inte var önskvärd i Sverige. Utrikesdepartementet hade aviserat om ankomsten av en ny förstesekreterare eller ambassadråd. SÄPO gjorde en utredning av mannen.

Det visade sig att diplomaten var överste i KGB med en lång karriär inom underrättelsetjänsten. SÄPO avstyrkte hans ansökan om inresevisum, vilket denna gång accepterades av UD.

I oktober 1991 upplöstes officiellt KGB. Organisationen delades i tre fristående delar: Centrala Underrättelsetjänsten, Interrepublikanska Säkerhetstjänsten (ISS) och Gränsskyddet, omfattande 200 000 elitsoldater.

I november samma år övertog Jeltsin genom dekret de tre delarna, som sammanfördes till Inrikesdepartementet under namnet Ministeriet för Säkerhet och Inrikesärenden.

I januari 1992 upphävde Konstitutionsdomstolen Jeltsins beslut, som förklarades grundlagsstridigt. Den gamla ordningen återställdes – KGB uppstod från de döda. □

BREV TILL CONTRA

En annan version

Artikeln i er tidning (Contra nr 1/1992) om de polska syskonen Kaczmarek ger bara en sida av vad som hände Marek i hans försök att få stanna i Sverige. Invandrarverket får inte avslöja detaljer i ett ärende, men vi kan redovisa hur ärendet har vandrat och vilka beslut som tagits.

- Den 21 mars 1988 reste Marek in för 45 dagars besök i Sverige.
- Besökstillståndet förlängdes till den 5 augusti.
- Den 15 september söker han uppehållstillstånd (UT) för bosättning.
- Den 29 november författar Invandrarverket (SIV) beslut om utvisning p g a otillräckliga skäl för bosättning.
- Ärendet överklagas och regeringen beslutar den 13 april 1989 om utvisning.
- Efter vissa turer tar SIV upp hinder mot utvisningen och utreder dem. De visar sig vara ogrundade och verket fattar på nytt ett negativt beslut den 31 juli.
- Detta beslut överklagas (vilket var möjligt enligt lagstiftningen före 1 juli 1989) och regeringen säger nej den 19 oktober.
- Ny ansökan kommer in och avslås den 17 november.
- Marek blir utvisad till Polen den 22 november.
- Ansökan om besöksvisum inkommer och avslås den 13 augusti 1990.
- Ansökan om tillstånd för bosättning inkommer och avslås den 12 december.
- Ansökan om visum för besök har inkommit under tiden och avslås samtidigt.
- Ansökan om visum för besök inkommer 21 mars 1991 och 30 dagar beviljas med senaste utresedag den 30 december.
- Efter detta finns inget antecknat i ärendet.

Ni skriver i tidningen att Marek muntligen blev lovad ett och ett halvt års vistelse i Sverige. Det skulle aldrig någon tjänsteman på invandrarverket våga göra. Alla vet att vi måste pröva varje enskild ansökan. Bröder är inte alls självklara för anknytningsinvandring och då kan man definitivt inte lova något på förhand. Så långt besök är också mycket ovanligt. Det påståendet måste botten i språkförbistring, missuppfattning eller att han blandat ihop representanter för olika myndigheter.

Frågan om arbete i samband med besök eller i väntan på uppehållstillstånd är reglerat i lag och har inget med tyckande att göra, vare sig från invandrarverkets eller någon annan myndighets sida.

Man kan och ska naturligtvis alltid diskutera och ifrågasätta myndigheters sätt att agera. Det borde emellertid vara intressant för läsaren att få veta någon annan version än de polska syskonens. Det är naivt att tro att de har något intresse av att framställa historien objektivt, med tanke på att deras planer/förhoppningar har grusats av svenska myndigheter.

Marie Andersson
Pressekreterare

Artikelförfattarens replik:

Det är ganska häpnadsväckande att vi skattebetalare nu också skall tvingas betala för att Invandrarverket skall ge sken av att vara goda byråkrater, som följer alla bestämmelser. Marie Andersson har gjort en djupdykning i arkiven och räknar upp det ena datumet efter det andra. Hon kan dock inte påvisa ett enda fel i Contras artikel.

På en punkt säger hon luddigt att Invandrarverkets tjänstemän aldrig vågat ge någon utfästelse av det slag som Contra påstått. Märk då att Contra aldrig påstått att Invandrarverket gjort en sådan utfästelse. Utfästelsen kom enligt Contra från "myndigheterna", vilket i det här fallet var en biträdande chef för ett socialdistrikt i Stockholm, som i sin tur dock hänvisade till Marianne Brunfeldt vid Invandrarverket. För ett enskilt offer för byråkratin torde det inte spela någon roll om det är en byråkrat vid de sociala myndigheterna eller Invandrarverket som ger felaktiga uppgifter.

Contra gör en personligt färgad skildring av ett av tiotusentals fall i den byråkratiska kvarnen. Av offren för ett orimligt byråkratiskt system. Då riskerar vi enligt byråkraterna att brista i objektivitet.

Innan Invandrarverket kom till var invandringen till Sverige dubbelt så stor som idag och främlingsfientlighet ett helt okänt begrepp. Dessutom var det då främst duktigt yrkesfolk som kom till Sverige. Marek Kaczmarek, som alltså inte fick komma hit, är civilingenjör i elektroteknik.

Den "objektiva byråkraten" gör gällande att språkförbistring skulle kunna ligga bakom missförstånden. Den som växlat några ord med Marek Kaczmarek skulle aldrig komma med ett så idiotiskt påstående. Men det finns väl inget antecknat om hans språkkunskaper i Invandrarverkets arkiv, ett verk där man hanterar papper och inte människor.

Marek gör för övrigt ett tillägg sedan han läst artikeln hemma i Polen. När han skickades tillbaka till Polen var det inte bara två poliser som följde honom på skattebetalarnas bekostnad till Swinoujście utan också en polsk-svensk tolk. Trots att Marek talar utmärkt svenska och därutöver flytande engelska och ryska.

Under sin vistelse i Sverige fick Marek kallelse till polisförhör av den polska militärdiktaturen. Kopia på kallelsen inlämnades som komplement till ansökan, varefter den av Invandrarverket skickades till Warszawa för granskning av svenska konsulatet, som i sin tur vände sig till en polsk advokat, som skrev ett intyg att kallelsen "torde vara" en förfälskning. Advokaten ifråga förnekade vid förfrågan all kännedom om svenska konsulatet, men visade sig vid ett besök kunna konsulatets telefonnummer utantill...

Kallelsen var äkta; Marek förhördes när han återvänt till Polen, men då hade militärdiktaturen precis fallit, vilket gjorde att det inte blev några konsekvenser av det hela. Det var inte Invandrarverkets förtjänst.

Carl G. Holm

På redaktionens skrivbord ligger ytterligare ett inlägg om invandrarverket, ett brev från en läsare vars flickvän vägrats uppehållstillstånd. P g a utrymmesbrist får denna och flera andra insändare stå över till nästa nummer.

RED.

Ge ut Din egen bok!

Du som skriver vet att det inte är det lättaste att få sin roman eller diktsamling utgiven av de stora bokförlagen.

Men det finns en utväg: bekosta utgivningen själv!

Vi hjälper Dig med allt från sättning till utformningen av omslaget. Och vi sköter alla kontakter med tryckeri och binderi, till dess att Du har den färdiga boken i Din hand.

Begär information från:
Contra, Box 8052, 104 20 STOCKHOLM.
Telefon 08-654 95 52.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försåvitt inte annat markerats med citationstecken.

Straffskatt på de höga fastighetspriserna...

Den svenska fastighetsmarknaden genomgår sin svåraste kris i mannaminne med prisfall på 30 procent och mer under ett år på kommersiella fastigheter. Även välskötta företag går i konkurs på grund av uthyrda lokaler och bristande betalningsförmåga hos hyresgästerna.

Staten anpassar sig till tiderna med en specialskatt avsedd att motverka fastighetskonjunkturen. Under 1991 och 1992 tar staten ut en procentenhets extra skatt på kommersiella fastigheter för att "dämpa de höga fastighetspriserna".

Skatten drar in någon miljard per år till statskassan. Men den har redan kostat flera miljarder i uteblivna skatteintäkter genom att fastighetsvärdena har pressats ner ännu lägre på grund av den skatt som införts för att motverka för höga fastighetsvärden. Konkursföretag betalar ingen vinstskatt. Arbetslösa betalar ingen inkomstskatt och den som säljer ett hus med förlust betalar ingen reavinstskatt.

...och på höga bankvinster

När botten går ur fastighetsmarknaden finns det alltså en tillfällig specialskatt på grund av för höga fastighetspriser.

Det är väl bara följdriktigt att det också finns en tillfällig specialskatt som drabbar de banker som nu står på öronen på grund av förlusterna på framförallt fastighetsutlåning. Två tredjedelar av bankernas kreditförluster har knytning till raset på fastighetsmarknaden.

Bankerna har under de goda vinståren kunnat bygga upp stora obeskattade reserver. Det har inneburit att bankerna helt lagligt kunnat skjuta skattebetalningarna framför sig. Så länge skattereglerna varit oförändrade har det gått att skjuta reserverna – och därmed vinstskatten – framför sig. Men just som botten går ur marknaden också för bankerna ändras skatteregler-

na. Bankerna tvingas upplösa sina obeskattade reserver och betala miljardbelopp i skatt trots att vinsterna nu är obefintliga.

Även de banker som gör miljardförluster tvingas därför i år betala hundratals miljoner i vinstskatt, på vinster som intjänats under det glada 80-talet. Skattebelastningen innebär att bankernas besvärliga situation ytterligare försväras, vilket naturligtvis främst drabbas den kreditsökande allmänheten.

Garantilön på 800 000 om året...

Den statliga lönegarantifonden garanterar lön under uppsägningstiden till dem som arbetar i företag som drabbats av konkurs.

Fonden finansieras med arbetsgivaravgifter, men i år ser det ut som om staten får tillskjuta ytterligare medel för att fonden skall klara av sina åtaganden. Reglerna är mycket generösa när det gäller beloppets storlek. Fonden garanterar löner upp till 400 000 kronor per person, vilket skall fördelas på ett halvår.

Alla som tjänar mindre än 800 000 kronor om året kan alltså känna sig trygga om en konkurs skulle drabba företaget – åtminstone i sex månader. Åtskilliga mindre nogräknade individer har upptäckt denna möjlighet.

För den som varit anställd i ett eget aktiebolag har det till exempel varit möjligt

att genomföra en rejäl löneförhöjning innan konkursen och sedan få kanske den dubbla lönen betald av lönegarantifonden under sex månader. De sex månaderna kan användas för att bygga upp en ny verksamhet till låga eller inga kostnader.

Sjukstatistik

Vid årsskiftet tog företagen över ansvaret för sjuklönen de första fjorton dagarna av varje sjukperiod. En utmärkt rationalisering. Företagen skulle slippa ifråga att göra sjukersättningsavdrag och försäkringskassan skulle slippa betala ut pengar. För långvariga sjukdomsfall, som skulle kunna påverka företagets ekonomi, skulle försäkringskassan rycka in och utjämna riskerna.

Så var det tänkt innan byråkraterna insåg att de skulle kunna förlora en del lukrativa arbetstillfällen. När en byråkrat ser sin ställning hotad skapas genast nya arbetsuppgifter.

För det första ändrades sjuklönenivån så att företagen även framdeles tvingas göra löneavdrag. För det andra infördes uppgiftsplikt för företagen. På långa besvärliga blanketter i tre exemplar skall alla sjukdomsfall rapporteras till försäkringskassan, så att kassan skall kunna föra ordentlig statistik om sjukläget.

Till vad nytta är svårt att förstå eftersom kassan inte längre behöver betala någon

sjukersättning. Men denna sysselsättnings-terapi räddar sysselsättningen åt hundratal av de 3 000 tjänstemän på kassorna som tidigare svarade för utbetalning av sjukersättning för de första fjorton sjukdagarna. Det som från början var en effektivitetsvinst på 3 000 personer krymper nu ned till 500.

Föreningen som jagar bestulna

Det finns oansvariga (och brottsliga) människor som inte trafikförsäkrat sin bil. Det finns oansvariga (och brottsliga) bilister som smiter från olycksplatser.

Som ett skydd mot dessa människor finns det något som heter Trafikförsäkringsföreningen. Trafikförsäkringsföreningen har laglig rätt att driva in straffavgifter (förhöjda försäkringspremier) från dem som inte betalt sina försäkringspremier. Det är ju inte orimligt.

Men med makt och befogenhet följer alltför ofta vanvett. Trafikförsäkringsföreningen bryr sig nämligen uttryckligen inte om ifall en bil är trafikförsäkrad eller ej. Det enda som spelar någon roll är om bilen är noterad som trafikförsäkrad i bilregistret eller ej.

Den som kan visa kvitto på betald försäkringspremie eller intyg från försäkringsbolaget gör sig ej besvär när Trafikförsäkringsföreningens krav kommer – om saken inte också är registrerad i bilregistret. En annan liten specialitet som föreningen har är att jaga bestulna bilägare.

Lagen är nämligen så förträffligt utformad att en bilägare är skyldig att hålla bilen försäkrad även om han är bestulen på just sin bil. Och Trafikförsäkringsföreningen är inte sämre än att den gör sin rätt också på denna punkt gällande. I slutänden genom att överlämna ärendet för indrivning hos brottsoffret.

Som en extra liten bonus till trafikanterna har nyligen föreslagits att föreningen skall höja självriskan för dem som blir påkörda av okända fordon till 3.370 kronor. Kanske detta hade kunnat undvikas om man satt in lite fler indrivare på att jaga bestulna personer?

Läraktiga invandrare

Flyktingar som kommer till Sverige fylla av arbetsiver och aktivitetslusta kväses snabbt i Invandrarverkets flyktingläger.

Ett eller två års påtvingad sysslolöshet (det är förbjudet för invandrarna att arbeta, på många platser får invandrarna inte ens svara för städning och mathållning

själva) lär offren att leva på bidrag.

Det sätter sina spår i statistiken. När invandrarna efter årtal i läger skall ut i samhället och göra rätt för sig har de fått en sned uppfattning om det "svenska systemet". I Rinkeby är sjukfrånvaron 43,8 dagar per år och i Tensta 43,2. Genomsnittet för Stockholms län är 23,9.

I andra länder (dvs det som man skulle förvänta sig av en invandrare som inte vants vid sysslolöshet och bidrag i flyktinglägren) brukar frånvaron ligga kring 10 dagar per år.

Vän av ordning som lyssnat på de politiska deklarationerna kanske invänder mot ordet bidrag ovan. Är det inte så att bidragen är ersatta med lån sedan ett drygt år tillbaka? Nej, så är det inte. I flyktinglägren lever alla fortfarande på bidrag. Där emot är det bidrag som tidigare gavs för bosättning – sedan den byråkratiska proceduren passerats och uppehållstillstånd getts – omvandlat till lån. Men det är bara en bråkdel av kostnaderna.

Vi vill understryka att det är de politiskt ansvariga som bör stå till svars för förhållandena. Invandrarna själva är i de allra flesta fallen rättsskaffens och skotsamma människor – innan de råkar i klor på de svenska myndigheterna.

Sverige och Taipeh

Sveriges förbindelser med Republiken Kina på Taiwan har varit dåligt utbyggda, den svenska politiken har länge varit att göra som kommunisterna i Peking säger. Och i Peking har man protesterat mot alla kontakter med det fria Kina.

I näringslivet är det dock andra argument som gäller. Effektivitet och konkurrenskraftiga priser. Därmed har Republiken Kina växt fram som en betydande handelspartner, betydligt större än det kommunistiska Kina. Du har säkert åtskilliga tekniska prylar och verktyg som har tillverkats på Taiwan hemma. Men bara någon enstaka konservburk eller T-shirt från det kommunistiska Kina.

De svenska exportfrämjande organen vägrade länge att låta sig representeras i Taipeh. Det var istället Götabankens lokalkontor som stod för den närmaste motsvarigheten till ett svenskt handelskontor. Det har dock börjat lossa. Sverige gör inte längre alltid som Peking säger. Och kom-

munikationsminister Mats Odell är t o m på väg att resa till Taiwan, visserligen på "privat besök", men det är i praktiken som minister han reser, den första högnivåkontakten med ett av världens mest dynamiska industriländer på över fyrtio år.

Sverige är dock ingalunda först på plan med sin omsvängning. Så gott som alla länderna i det forna Sovjetunionen har byggt upp förbindelser med Republiken Kina. Det har nu t o m inrättats en särskild

Sverige ligger t o m efter det forna Sovjetunionen vad gäller kontakterna med Taiwan.

utställning av industriprodukter från Taiwan i Moskva.

Domedagen allt längre bort

För tjugo år sedan, 1972, förklarade den sk Romklubben att "jordens undergång" stod för dörren. Råvaror och energitillgångar skulle ta slut, samtidigt som jorden dränktes i avfall och utsläpp. Genom att göra trendframskrivningar kunde katastrofen förutspås med kalendarisk exakthet.

Nu kan man inte göra trendframskrivningar och tro att man når sanningen. "Om min dotterdotter skulle växa lika snabbt under de kommande tio åren som under sitt första år, skulle hon bli större än en elefant" förklarade industrimannen Hans Werthén häromåret.

Men i Romklubbens trendframskrivningar hade jorden kollapsat i mitten av 2000-talet.

Professor Tor Ragnar Gerholm har i tidningen *Kraftordet* kommenterat Romklubbens rapport så här tjugo år efteråt. Gerholm konstaterar att vi aldrig tidigare haft så stora reserver av mineral och råvaror som nu. Genom ny teknik och nya upptäckter har reserverna ökat snabbt, samtidigt som efterfrågan minskat eftersom vi lärt oss att utnyttja råvarorna bättre.

UTLANDS-NYTT

Nguyen Dan Que

Fortfarande är Vietnam ett av de länder som får mest bistånd från Sverige. Vietnam är också en av jordens hårdaste diktaturer och ett av en handfull länder som behåller ett planekonomiskt system, som gör att det mesta av hjälpen är bortkastad.

En av de tusentals politiska fångarna i Vietnam är Nguyen Dan Que, som är läkare. Efter studier i Europa, som finansierats med stipendier, återvände han till Vietnam för att praktisera som läkare 1974. I samband med det kommunistiska maktövertagande i Vietnam 1975 hjälpte Que sin familj att fly, men själv valde han att stanna kvar. Han arresterades 1978 för sitt arbete för demokrati. Han satt sedan fängslad i tio år.

Efter bara ett och ett halvt år i frihet greps han åter 1990 och dömdes till tjugo års straffarbete för att ha "bedrivit verksamhet i syfte att störta folkets regering" – dvs för att han undertecknat ett upprop för mänskliga rättigheter, demokrati och frihet i Vietnam.

Han vägrades rätt att överklaga domen och har sedan 1991 hållits isolerad. Hans familj får inte veta något om hans förhållanden och den vietnamesiska regeringen har vägrat att besvara förfrågningar om Que från bl a Amnesty, Internationale Gesellschaft für Menschenrechte, AFL/CIO (amerikanska LO), ledamöter av amerikanska kongressen med flera.

(International Freedom Foundation, London)

Kommunismens svans

I delar av det en gång kommunistiska Östeuropa härskar fortfarande de gamla kommunisterna, ibland omdöpta till "demokratiska socialister".

Framförallt inom näringslivet har de gamla pamparna hållit sig framme för att ta över företagen i samband med privatiseringen. De nya politiska ledarnas politiska bas är ju tunn. Erfarenheten hos medlemmarna i de nya politiska partierna är begränsad.

I land efter land har dock kommunisterna fått ge sig. I Polen, Tjecko-Slovakien, Ungern, Slovenien, Kroatien, Estland, Lettland och Litauen fick kommunisterna ge sig i de första fria valen. I Bulgarien

och Albanien lyckades kommunisterna klamra sig kvar, men har sedan fallit.

I Rumänien talar det mesta för att kommunisterna äntligen får sparken i samband med årets val. I Georgien har den demokratiskt valde presidenten störtats med vapenmakt med hjälp av gammalkommunisterna och Sovjetunionens siste utrikesminister, kommunisten Edvard Sjevardnadze, har blivit president. I länderna inom OSS är det också i huvudsak gamla kommunistpampar som styr, särskilt i Centralasien.

Ett alldeles speciellt förhållande råder i Serbien, där motsättningarna mellan serber och kroater utnyttjats för att slå vakt om det kommunistiska maktmonopolet. Serbien är snart det enda kommunistiska landet i Europa.

I gammalkommunistisk anda har man inte varit nogräknad med vem som ställt upp för regeringen. En av de militära befälhavarna i kriget mot Kroatien är den ökände "kaptan Arcan". Han är efterlyst i Sverige för att ha skjutit sig fri under en rättegång.

Kommunistiskt jordbruk i Kambodja

De röda khmererna mördade nästan alla välutbildade i Kambodja. Av landets 300 jordbrukskonsulenter, personer som lärde ut effektivare odlingsteknik, överlevde 30 förintelsen efter kommunisternas maktövertagande.

Risodling i Kambodja.

Istället blev det akademiker med utbildning i marxism från Frankrike som skulle bestämma hur jordbruket skulle drivas. Stadsborna tvingades ut på landsbygden för att gräva kanaler. Kanalerna grävdes efter rutnätet på de amerikanska militära karter som lämnats kvar.

Ingen hänsyn togs till topografin, befintliga vattendrag, jordbruksmarken eller byarna (jo, kanalerna grävdes inte tvärs igenom byarna, men de grävdes fram till byn på ömse sidor). Mindre än en femtedel av kanalerna fyllde över huvud taget någon funktion. Och många förstörde existerande bevattningsanläggningar.

Stalins gränser de enda rätta?

I det s k Helsingforsavtalet 1975 kom länderna i Europa (utom Albanien) samt Kanada och USA överens om att de då rådande gränserna skulle vara allmänt accepterade och okränkbara.

Väst accepterade dock inte Sovjets inkorporering av Estland, Lettland och Litauen, men i övrigt accepterades den gränsdragning i Östeuropa som gjordes upp av Stalin under åren närmast efter Andra världskriget. Den gränsdragningen innehåller många märkligheter, som skapar ett otal latenta konflikter.

Moldavien, ett tidigare rumänskt område, som har rumänsktalande befolkning, blev efter kriget sovjetrepublik. För att förbättra kontrollen över området tillförde Stalin ett grannområde med rysk majoritet. Den nuvarande regimen i Moldavien vill behålla det rysktalande området, men invånarna där vill inte tillhöra ett land som

kan förväntas bli återförenat med Rumänien.

Rumänien fick som kompensation Transsylvanien, där den största delen av befolkningen talar ungerska. Den ungerska befolkningsgruppen där har utsatts för svårt förtryck av den kommunistiska regimen i Bukarest. Det finns också betydande ungerska områden i Vojvodina, en provins i Serbien, som överförts till Jugoslavien.

En annan serbisk provins, Kosovo i söder, har en helt albansktalande befolkning, som sedan länge protesterat mot serbiskt förtryck. Med ett nu demokratiskt Albanien kan tankar på ett enat albanskt folk snabbt växa sig starka.

Krim och en del andra rysktalande områden överfördes från Ryssland till Ukraina på 1950-talet. Där finns en latent konflikt.

Nagorno-Karabach är ett armeniskt (kristet) område som av Stalin överfördes till det muslimska Azerbadzjan. Lokalbefolkningens försök att återförenas med Armenien har lett till våldsamma strider.

För att återgå till ett annat sönderfallande mångnationellt rike, Jugoslavien, så ser vi liknande problem. Gränsen mellan Kroatien och Serbien är långtifrån naturlig. Gränslinjen följer den historiska gränsen mellan Österrike-Ungern och det Ottomanska riket. Men i den södra delen av Kroatien bor mest serber, ättlingar till de serber som flydde över gränsen till Österrike-Ungern för att komma undan det muslimska herraväldet i söder.

Utöver de här nämnda områdena finns det minoritetsgrupper som kan förorsaka problem på många andra håll i Europa. Polacker i Litauen och Ukraina. Ryssar i Estland och Lettland. Osseter i Georgien och Ryssland.

Av alla de nya länderna är det bara Slovenien som har en helt homogen befolkning. I många av de andra länderna har de nya regimerna visat föga förståelse för minoriteternas behov.

Kan vi vänta oss det ens i en stabilt demokratisk land? Konflikterna i Nordirland, Belgien och Baskien visar att etniska motsättningar kan förorsaka svåra problem också i demokratiska och toleranta länder. Bara i Schweiz tycks det mångnationella fungera konfliktfritt.

Hela grunden för Helsingfors-överenskommelsen har rasat ihop i och med Tysklands enande och Sovjetunionens och Jugoslaviens delning. Men fallet för de kommunistiska av Moskva kontrollerade

regimerna i Östeuropa medför att också andra förutsättningar för en stabil gränsdragning också rubbas.

Det som nu händer i Östeuropa och Balkan pekar på en instabilitet som kan bli mycket allvarlig också för Sveriges säkerhet. Vi behöver inte som tidigare frukta ett massivt angrepp från ett enat Sovjetunionen.

Men lokala och regionala konflikter i vårt närområde kan mycket väl spilla över. Vi kan få nya båtflyktingar över Östersjön och vi kan drabbas av en militärregim i Ryssland, där det redan finns ledande politiker som vill återerövra inte bara Estland, Lettland och Litauen utan även Finland.

Dåliga tider för marxistisk litteratur

Genom åren har det sovjetiska förlaget Progress svarat för utgivningen av "marxismens klassiker" på alla tänkbara språk. Priserna har varit löjligt låga, men efterfrågan inte över sig.

I Sverige har Progress samarbetat med Göteborgs-förlaget Framtiden, som svarat för distributionen av svenskspråkiga böcker tryckta i Moskva.

Nu tycks flödet av pengar till Progress ha stoppat. Knappt några nya böcker ges ut och "Lenins samlade verk" på engelska i 45 band har prishöjts från 400 kronor till flera tusenlappar. Efterfrågan är därmed om möjligt ännu lägre än tidigare.

Progress' amerikanske distributör gick i konkurs redan för ett år sedan.

Chans för Zimbabwe?

Pastor Ndabaningi Sithole var en av de ledande i kampen för Zimbabwes (Rhodesias) oberoende. Hans parti hamnade dock i bakvatten i samband med att landet fick "majoritetsstyre".

Sithole har tillbringat de senaste sju åren i USA, där han bland annat kommit i kontakt med Heritage Foundation, en ledande republikansk analysinstitution, s k think-tank (också Contra har föv vissa kontakter med Heritage). Nu har Sithole återvänt till Zimbabwe och bl a uttalat sitt stöd för frihetsrörelsen Renamo i grannlandet Mozambique. Zimbabwe har fn 7 000 soldater i Mozambique för att hjälpa den forna kommunistregimen att kontrollera rebellererna.

Sithole hälsades välkommen hem av tusentals entusiastiska anhängare. Sedan 1990 accepterar president Robert Mugabe oppositionspartier och Sithole anses ha

vissa möjligheter att utmana den nuvarande presidenten i Zimbabwes spirande demokrati.

Knarkproduktionen flyttar

Opiumproduktionen i Thailand är utsatt för hårt tryck från regeringen. General Chavalit Yodmani, chef för Thailands narkotikabyrå, menar att 8 900 hektar opiumodlingar i Thailand i år minskat till 3 700. Och 3 000 av de hektaren kommer att förstöras innan skörden. Narkotikabyråns har t o m använt bombflyg för att förstöra de anläggningar som raffinerat opiet heroin.

Men det finns stora pengar att tjäna på narkotikahandlingen och knarklangarna hittar därför nya utvägar. En stor del av produktionen har istället flyttat över till grannländerna Burma (Myanmar) och Kina, bägge kända för sin hårda diktatur, där inget kan ske utan regeringens medgivande. Förutom de hårda metoderna mot de thailändska opiumodlarna satsar regeringen konstruktivt på alternativ. Regeringen bygger skolor, elledningar och vägar i de områden som tidigare varit beroende av opiumodlingen.

Nya tankar om växthuseffekten

Genom utsläpp av koldioxid i atmosfären riskerar vi att drabbas av den s k växthuseffekten. Koldioxiden "läser in" solstrålningens värme i atmosfären och hela jordens värms upp. Som en följd riskerar vi att isen på Grönland och Antarktis smälter.

Det finns dock inga hållbara vetenskapliga belägg för växthuseffekten. Varma vintrar i Europa de senaste åren har motsvarats av kalla vintrar i Nordamerika. Sett över hundrår har visserligen medeltemperaturen på de meteorologiska mätstationerna stigit något, men en närmare analys har visat att denna ökning är en synvilla.

Mätstationerna ligger främst i de stora städerna, där den växande stadens egen värme ofta påverkat den uppmätta temperaturen. Vid en jämförelse som enbart avser mätstationer på landsbygden kan någon mätbar temperaturskillnad inte påvisas.

Hur kommer det sig att temperaturen inte ökar trots att koldioxidhalten i atmosfären faktiskt ökat? Nya forskningsrön pekar på att det finns en av människan skapad balanserande faktor. När vi eldar fossila bränslen sprids svaveldioxid. I atmosfären bildar denna små svavelpartiklar som reflekterar tillbaka solljuset. Genom denna effekt har växthuseffekten av koldioxiden balanserats.

Spionen Alger Hiss och andra kommunister

Runt om i världen faller vänsterdiktaturerna som käglor. Kommunistiska illdåd som knappast står nazismens grymheter efter avslöjas. Men de vänsterintellektuellas idoler består.

Till dessa hör Alger Hiss, kommunisten som var en av president Franklin Delano Roosevelts närmaste rådgivare och som dömdes för mened i en spionrättegång i USA i början av 1950-talet. Hiss har i vänsterns ögon blivit en martyr i den "mccarthyistiska häxjakten" på verkliga och inbilade kommunister. Men vad är egentligen sanningen om mccarthyismens uppkomst?

Betecknande för vänsterns syn på mccarthyismen i allmänhet och fallet Alger Hiss i synnerhet är en recension av romanen *Pumpen* av Lars Jakobson i Aftonbladet den 7 september 1991.

Recensenten är den notoriske vänsteranhängaren Gunder Andersson, som inleder artikeln så:

"I häxjakten efter misstänkta kommunister i USA åren efter Andra världskriget hörde Alger Hiss-affären till de egendomligaste."

Andersson torgför således den av vänstern brukade metoden att ifrågasätta jakten på kommunister i den amerikanska administrationen under efterkrigstiden. Dels antyds orättfärdigheten i att söka uppspåra kommunister som var intresserade av att undergräva det amerikanska samhället ("häxjakt"). Dels påskines att de individer som blev föremål för denna på-

stödda häxjakt egentligen inte alls var kommunister i sovjetisk sold ("misstänkta kommunister").

Svepande formuleringar av detta slag har vänsteranhängare excellerat i i åtskilliga år, utan att på allvar ha ställt sig själva den viktiga frågan: Var kommunismen ett problem i USA omedelbart efter Andra världskriget?

Svaret är givet: Kommunismen var ett allvarligt problem och många äkta kommunister som spionerade för Sovjetuniono-

krigets utbrott glömdes snart bort i sammanhanget.

Det är väl känt att Roosevelt själv hörde till Stalins beundrare och att han omgav sig med ett betydande antal troende och mot Sovjet lojala kommunister i sin egen administration. I alla år har kommunister och deras medlöpare i väst – icke minst i Sverige – sökt prata bort detta genom att hänvisa till "McCarthys häxjakt" och den stygga tendensen att "se kommunister i varje buske".

Senator Joe McCarthy (t v) konfererar med sin rådgivare Roy Cohn under McCarthys undersökningar av påstådd infiltrationsverksamhet inom den amerikanska armén.

nens räkning upptäcktes och dömdes både i Förenta staterna, Kanada och England. Också Sverige hade motsvarande spionaffärer av nog så allvarligt slag.

Två spionnät

Sovjet försökte på ett hänsynslöst sätt slå mynt av den good-will landet hade fått efter den framgångsrika kampen mot Nazityskland. Att det var pakten mellan Stalin och Hitler från augusti 1939 som ledde till

Men tänk om det fanns kommunister i varje buske?!

Det finns ett flertal uppseendeväckande exempel på vilken skada sovjetiska agenter åstadkom i amerikansk politik. Den mest betydande sovjetspionen i finansdepartementet var Harry Dexter White, som med ekonomen John Maynard Keynes hjälp utarbetade efterkrigstidens internationella valutasytem. Han var i april 1944 ansvarig för den amerikanska regeringens beslut att

till sovjetiska myndigheter överlämna finansdepartementets tryckplåtar för ockupationsvaluta. Det kostade de amerikanska skattebetalarna 225 miljoner dollar.

1945 avslöjade den förra sovjetiska spionen Elisabeth Bentley för FBI två sovjetiska spionnät i USA. Det ena leddes av en ekonom vid finansdepartementet som hette Nathan Gregory Silvermaster, det andra av en tjänsteman vid krigsproduktionsnämnden vid namn Victor Perlo.

Dessutom framkom att hemligstäplat material stals från justitiedepartementet, byrån för utlandsekonomi och styrelsen för ekonomisk krigföring.

Nixon fällde Hiss

Det var i detta sammanhang Alger Hiss' namn dök upp. Hiss hade varit Roosevelts högra hand vid Jalta-överenskommelsen mellan Andra världskrigets segrarmakter och var dessutom assistent till dåvarande utrikesministern Edward Stettinius, vilken britterna ansåg vara Stalins största tillgång (om än omedvetet).

Det var Stettinius som förargade Stalin i Jalta genom att i stundens eufori avslöja att Roosevelt och Churchill, då de talade med varandra om den ryske diktatorn, kallade honom "Uncle Joe".

Alger Hiss var chef för det amerikanska utrikesdepartementets politiska avdelning, och den som skulle få honom på fall var en ung ledamot av representanthuset vid namn Richard Nixon.

Nixon blev 1948 medlem i den kommitté som undersökte oamerikansk verksamhet. Nixon var personligen övertygad om att Hiss var skyldig till vad han anklagats för - att ha lämnat ut uppgifter till en kommunistisk agent. Nixon gick därmed emot majoriteten i kommittén, den allmänna opinionen samt massmediernas huvudlinje.

Men Nixon hade rätt, vilket vänstern och stora delar av journalistkåren aldrig kunnat förlåta honom. Det var förre kommunisten och sovjetagenten Whittaker Chambers som avslöjade att Hiss inte bara varit medlem i kommunistpartiet, utan också till honom överlämnat hemliga handlingar.

Den eleganta före detta diplomaten Hiss, en medlem av det liberala etablissemanget som nu var verkställande direktör för Carnegiestiftelsen för internationell fred, förnekade Chambers uppgifter och utmanade denne att upprepa sina anklagelser utanför utskottssalen och utan garantier mot riskerna för en förtalsprocess.

Det gjorde Chambers omedelbart i ett radioprogram, varför Hiss stämde honom för förtal. Då lät emellertid Whittaker Chambers några FBI-tjänstemän ta sig en titt i Chambers trädgård på gården i Maryland, närmare bestämt i en pumpa som visade sig innehålla en för Hiss ytterst komprometterande film som Chambers sparat som en säkerhetsåtgärd.

Ur sin mathiss i Brooklyn plockade Chambers vidare fram handlingar som

Sovjetagenten Julius Rosenberg förs till rättegång den 23 augusti 1950. Han och hustrun Ethel dömdes till döden och avrättades den 20 juni 1953.

skrivits av spionen Harry Dexter White.

Filmen i den urgröpta pumpan framställde kopior av hemliga UD-handlingar vilka, enligt Chambers, Hiss skrivit på sin skrivmaskin av märket Woodstock och därefter lämnat till dåvarande sovjetagenten Chambers. Nu var det alltså bevisat att Alger Hiss var en agent i sovjetisk sold.

Kommunistjakt

Problemet var att de brott som Hiss gjort sig skyldig till enligt den amerikanska spionerilagens preskriptionsbestämmelser var preskriberade.

Emedan Hiss dock varit edsvuren då han inför utskottet förnekat att han till Whittaker Chambers överlämnat hemliga dokument, blev han åtalad för mened. I den första rättegången, som avslutades i juli 1949, frikändes Hiss.

Men den 25 januari 1950 dömdes Hiss

för mened i en andra rättegång. Detta skedde sedan den före detta sovjetkuriren Hede Massing framträtt inför domstolsjuryn.

Massing vittnade om att hon tagit över ledarskapet för sin spionkrets då Chambers bröt med kommunistpartiet 1938 och att Hiss varit en aktiv kommunistagent. Hiss fälldes alltså för mened, men endast när det gällde punkten *när* han känt Chambers - inte i fråga om punkten "utelämnande av hemlig regeringshandling". Hiss' straff blev fem års fängelse, men själv fortsatte han att bedyra sin oskuld. Vänsteretablissemanget har slutit upp som en man för honom.

Parallellt med den omskrivna domen mot Alger Hiss inträffade i sammanhanget avgörande händelser. Den 29 september 1949 kunde president Harry Truman meddela det amerikanska folket att Sovjetunionen sprängt en atombomb. Bara ett par dagar därpå utropade ordförande Mao Tse-tung den kommunistiska Folkrepubliken Kina på Tienanmentorget (Himmelska fridens torg).

Utän tvivel bidrog dessa händelser till att underblåsa den amerikanska opinionen mot kommunismen. Politisk häxjakt blev nu ett i högre grad än tidigare legitimt medel i syfte att bekämpa kommunismens världsvida ambitioner.

Gouzenkos avhopp

Då Elisabeth Bentley först avslöjat det sovjetiska spionagens omfattning i USA föreföll somliga av hennes uppgifter tveksamma eller svåra att bestyrka.

När den ryske spionen Igor Gouzenko hoppade av till väst i Kanadas huvudstad Ottawa den 5 september 1945 kunde han emellertid bekräfta, att Sovjet byggt upp ett rikt förgrenat spion- och agentnät i Nordamerika och Storbritannien.

Gouzenko medförde, då han överlämnade sig till de kanadensiska myndigheterna, ett försvarligt antal avslöjande dokument - bland annat ett genomtänkt urval av hemliga telegram samt sidor ur den sovjetiske spionchefen Nikolaj Zabolotkins handskrivna dagbok. Gouzenkos material utgjorde det dittills mest handfasta beviset på det sovjetiska spionagens betydande omfattning i västvärlden.

Med stöd av Gouzenkos uppgifter och material avslöjades bland andra dr Alan Nunn May vid universitetet i Cambridge som sovjetagent. Nunn May, som tillhörde en grupp cambridgefysiker som arbetade inom det topphemliga atombombspro-

jektet, erkände sig skyldig till att ha försett ryssarna med atomhemligheter och dömdes till tio års fängelse.

För de likaledes avslöjade sovjetagenterna, makarna Ethel och Julius Rosenberg, gick det sämre. De dömdes för högförräderi i USA och avrättades efter fyra uppskov den 20 juni 1953. Att de var ideologiskt medvetna kommunister underlättade inte deras sak. De rättsliga förhandlingarna mot makarna Rosenberg fördes under pågående Koreakrig (1950–1953), vilket för många amerikaner framstod som en ödesdiger uppgörelse med kommunismen.

"Bättre att bekämpa kommunismen i Korea än i Kalifornien", resonerade man.

I februari 1950 hade den tyskfödde forskaren Klaus Fuchs anmält sig själv för Scotland Yard i London och uppgett att

Elisabeth Bentley och Hede Massing avslöjade för FBI att Sovjet infiltrerat den amerikanska administrationen i Washington.

han under flera års tid, både under arbete i USA och England, lämnat uppgifter till ryssarna. Det var Fuchs som ledde till avslöjandet av makarna Rosenbergs spionverksamhet.

McCarthyismen

Som framgått av de ovan redovisade uppgifterna, var det sovjetiska spioneriet i Förenta staterna och den övriga världen en beklaglig verklighet, långt innan senator Joseph McCarthy från Wisconsin inledde sin bana som kommunistjägaren *par preference*.

Den 9 februari 1950 – alltså ett par veckor efter det att Alger Hiss dömts till fem års

fängelse för mened – höll McCarthy ett tal i vilket han påstod att det fanns 57 kommunister i det amerikanska utrikesdepartementet. Han ändrade sig under hand och hävdade att det riktiga antalet var 205, alternativt 81. McCarthy var över huvud taget inte särskilt noggrann med sanningen.

I Januari 1953 utsågs senator McCarthy till ordförande i det kongressutskott som satts att granska den amerikanska förvaltningen. 1953 och 1954 röstade hans senatorskollegor så gott som enhälligt igenom stora anlag till denna verksamhet.

Då McCarthy och hand unga medhjälpare Roy Cohn och David Schine försäkrade att armén var svårt angripen av det röda förräderiet sprack emellertid bubblan. Arméns juridiske representant, Joseph Welch, smulade sönder McCarthys påståenden samt avslöjade oegentligheter i hans kampanj begångna av Cohn och Schine.

I december 1954 antogs i USAs senat en resolution som fördömde McCarthy, och tre år senare var han död.

Joseph McCartys verksamhet var tragisk på flera sätt. Det mest tragiska var att han i grunden inte var någon seriös antikommunist. I stället utnyttjade han efterkrigstidens spionavslöjanden i syfte att främja sin egen politiska karriär. Dessutom kom han under mycket stort inflytande av sina båda pajasliknande rådgivare Cohn och Schine.

Kanske hade det gått bättre om den unge Robert Kennedy fått posten som McCarthys assistent i stället för Roy Cohn, en post han med uppbackning av sin inflytelserike fader Joseph Kennedy sökte. McCarthy var för övrigt en av de mest politiskt radikala republikanerna.

Säkerhetsrisker

Att McCarthy var en tveklaktig figur bevisar inte – vilket många tycks tro – att det inte fanns några landsförrädiska kommunister som hotade den inre säkerheten i Förenta staterna, England och hela den övriga västvärlden.

Sverige finns med på ett hörn i spionhistoriken genom avslöjade sovjetagenter som Hilding Andersson, Fritiof Enbom, Stig Wennerström och Stig Bergling.

En direkt följd av mccartyismen var att totalt 8 000 säkerhetsrisker upptäcktes i USA vid denna tid. 3 000 av dessa avskedades, medan 5 000 självmant tog avsked.

Detta förtjänar senator McCarthy, om sanningen skall fram, visst erkännande för. Vilket ej utesluter att också oskyldiga drab-

Kommunisten Whittaker Chambers offentliggjorde dokument som visade att Alger Hiss ljugit i rätten.

bades på grund av felaktiga anklagelser.

Till dessa hör dock inte Alger Hiss. Att han var kommunistisk agent omvittnades av Bentley, Chambers, Massing och Gouzenko. Det är avslöjande för vänsterns verklighetsuppfattning att falla tårar över en förrädare. □

Källor: Costello, John: Förräderiets mask. Finland 1988.

Hoffman, Nicholas von: Citizen Cohn. New York 1988.

Johnson, Paul: Moderna tider. Uddevalla 1987.

Lindbom, Tage: Roosevelt och det andra världskriget. Borås 1985.

Olsson, Jn Olof (Jolo): 20e århundradet. Del 5-6. Uddevalla 1975.

Ge ut Din egen bok!

Du som skriver vet att det inte är det lättaste att få sin roman eller diktsamling utgiven av de stora bokförlagen.

Men det finns en utväg: bekosta utgivningen själv!

Vi hjälper Dig med allt från sättning till utformningen av omslaget. Och vi sköter alla kontakter med tryckeri och binderi, till dess att Du har den färdiga boken i Din hand.

Begär information från: **Contra, Box 8052, 104 20 STOCKHOLM. Telefon 08-654 95 52.**

Anti-Columbusmyten

500-årsminnet av Columbus' upptäckt av Amerika har återuppväckt myten om "den ädle vilden". Enligt anti-Columbusmytologin införde européerna våld, övergrepp och miljöförstöring på den amerikanska kontinenten.

I själva verket förekom blodiga krig, tortyr och slaveri – liksom miljöförstöring – bland Amerikas indianstammar långt före Columbus.

Det stora Columbus-året, 500-årsminnet av upptäckten av Amerika, har föregåtts av en hatkampanj mot Columbus personligen och mot den europeiska kultur han förde med sig till den transatlantiska kontinenten.

Värst bland hetsarna har varit Kirkpatrick Sale med boken *The Conquest of Paradise* (1991). Sale för fram myten att spanjorerna introducerade våld, krig, rasism och miljöförstöring till den amerikanska kontinenten.

Stamkrig och miljöförstöring

Sanningen är att indianstammar, som bebodde Nord- och Sydamerika innan spanjorerna och andra européer kom dit, var fullt kapabla till våld och miljöförstöring. Fynd från tiden före 1492 visar att det förekom omfattande stamkrig mellan indianstammarna då.

De två största urbaniserade rikena i Mellan- och Sydamerika, inka och aztek, höll stora arméer och förde krig och underkuvade brutalt grannfolk. Cortez och hans spanska eröv-

rare hade inte kunnat besegra aztekriket om de inte fått stöd av indianstammar som gick samman med spanjorerna för att störta tyranniet i Tenochtitlan. Spanjorerna slogs i Mexiko jämsides med indianska samarbetspartners.

I Nordamerika finns vittnesbörd om indianmassakrer på inuiter (eskimåer).

Fransmannen Champlain drogs in i ett indiankrig av sin allierade indianstam, huroner. Vid Little Big Horn hade general Custer spejare från stammar som hatade siouxindianerna.

Slaveriet fanns i Amerika långt innan européerna kom dit. Imperierna i Mellan- och Sydamerika krävde slavar av besegrade stammar. Man offrade hundratals slavar om året genom att riva ut de-

ras hjärtan medan de ännu levde. Det var Cortez och Pizarro som satte stopp för dessa fruktansvärda sedvänjor.

Häststölder förekom ständigt på prärien, utan påverkan av spanjorerna och andra nybyggare. Indianerna torterade regelbundet fångar. Det var inget de lärt från Europa. Det ligger i den mänskliga naturen att med jämna mellanrum förödmjuka. I många kulturer förekommer det att man förnedrar medlemmar av andra stammar genom att tillfo-

ga smärta.

Den nya anti-Columbusmytologin vill inbilla européerna att de infödda i Amerika levde i fullständig harmoni med sig själva, sina grannar och djur och natur. Indianer och eskimåer tillfogade husdjur svår smärta. Eskimåernas behandling av slädhundar skulle med säkerhet leda till polisanmälan om det förekom i Europa.

Många indianstammar raffinerade koppar, guld och silver på ett sätt som knappast kunde

Slaveri, tortyr av fångar, stöldar och i om människooffer förekom bland Amerikas indianer. Det var inget de lärt sig av européerna.

betecknas som miljövänligt.

För att skapa jordbruksmark brände de ner skogar i en omfattning som knappast skulle vara acceptabelt för dagens miljökämpar. På tal om miljö torde det vara helt säkert att aztekererna i Technotitan pumpade ut miljontals ton orenat avfall i Mexikosjön.

Den nya myten om att Columbus och spanjorerna introducerade politiskt våld, övergrepp mot mänskliga rättigheter och miljöförstöring i Amerika är humbug. De infödda amerikanerna ägnade sig åt detta långt innan 1492.

Balanserad litteratur

För den som vill läsa något annat än de nya myterna om upptäck-

ten av Amerika finns en hel del mer balanserad litteratur att läsa. Den store Columbosexperten var den amerikanske amiralen Samuel Eliot Morison. Hans *Admiral of the Ocean Sea* (680 sidor, Little Brown, New York) är oöverträffad. Morison fick Pulitzerpriset för den 1943. Hans andra stora verk var *The Great Explorers*. Den finns nu tillgänglig i en billighetsutgåva (734 sidor, Oxford).

För den absolut senaste och mest kompletta bilden av Columbus och de spanska upptäckarna rekommenderas den i januari 1992 utkomna *The Worlds of Christopher Columbus* av William D. Phillips Jr. och Carla Rahn Phillips (336 sidor, Cambridge).

Makarna Phillips medger att det begicks övergrepp av européerna, men att upptäckten av Amerika ledde till den högtvecklade kultur som finns i USA idag.

Felipe Armando-Armesto leder projektet *Comparative Colonial History* vid Oxforduniversitetet. Hans *Columbus* rekommenderas (218 sidor, Oxford). Professor Armando-Armesto är också utgivare av en fantastisk atlas över världens upptäcktsresor från grekerna till våra dagar *The Times Atlas of World Exploration*, ett måste för alla länsstolsresenärer.

För den som verkligen vill uppleva allt finns att köpa *Christopher Columbus Encyclopedia* (två band, 787 sidor, Simon &

Schuster, New York). Den är dyr men ger det mesta av 150 författare.

Bland de böcker på tyska inför jubileet kan nämnas Columbus in *Bildern und Dokumenten* (utg. Christian Scholz, 49 sidor, Herder Verlag, Freiburg), som innehåller den nödvändigaste dokumentationen med en rad samtida bilder i färg och svart-vitt.

Till sist bör den som vill förbereda sig inför jubileumsåret inte missa John Dysons och Peter Christophers *Columbus för rikedom och ära* (228 sidor, Wiken), en praktfull bok om spaningen efter den verkliga Columbus. För han är fortfarande en gåta, den odödlige italieneren från Genua. □

Konsumentvägledning från Contra

(som aldrig skulle tas upp av TVs "Plus"...)

Strax före jul såg en Contra-medarbetare att några gatuförsäljare på Drottninggatan i Stockholm sålde krigsleksaker i form av soldater som kröp på marken, stannade för att avlossa en knattrande salva med kul-sprutegevär, kröp vidare, avlossade en ny salva, och så vidare. Contra-medarbetaren blev förtjust och köpte en sådan soldat.

Väl hemkommen upptäckte han till sin förfäran att soldaten var märkt "Made in China", tillverkad i Kommunist-Kina! Nästa dag återvände följaktligen Contra-medarbetaren till Drottninggatan för att klaga på att man sålde varor från Kommunist-Kina. Försäljarna visade då upp en nästan identisk soldat, tillverkad i Taiwan. Taiwan-soldaten kallades "Action soldier",

medan den kommunistkinesiske soldaten kallades "Crawling force".

Contra-medarbetaren fick då idén att också köpa en taiwanesisk soldat för att kunna låta taiwanesen och kommunistkinesen kriga mot varandra, ett krig mellan demokratin och kommunismen.

Detta krig slutade dock med en synnerligen snabb seger för demokratin, eftersom kommunistkinesen nästan omedelbart drabbades av eldsvett hos sitt kul-sprutegevär.

Contras konsumentupplysning vill därför råda Contras läsare att köpa originalprodukten från Taiwan och inte piratkopian från Komunist-Kina. Soldaterna kostade 100:- per styck på Drottninggatan.

FRIHETENS RÖST

—
RING: 08-654 95 52
OCH HÖR SEN!

RADANNONSER

Contras radannonser kostar bara 30:- för sex rader plus rubrik. Vill Du annonsera under signatur (c/o Contra) är priset 40:-.

Byråkrati och maktmissbruk

Jag och mitt nätverk med 39 medhjälpare runtom i Sverige hjälper Dig gratis om Du får problem med offentlig eller privat byråkrati och maktmissbruk. Ring eller skriv till Eric af Wetterstedt, 793 32 Leksand, 0247-138 16.

TV-SPEL

Sega Master System II med många spel säljes. Nypris 2050:-. Säljes för 1450:- Ring 08-768 45 57.

Jätteporträtt med tvivelaktiga förlagor...

Ett markant inslag i 1991 års valrörelse var de gigantiska affischbilderna på partiledare och vissa andra framträdande politiker. Deras onaturligt uppförstörade nunor har historiska rötter lång tillbaka till antiken.

Bara Ny demokrati och Vänsterpartiet hade valt en anna typ av affischering.

I övernaturlig storlek blickade de ner på oss vanliga dödliga väljare – Ingvar Carlsson, Mona Sahlin, Allan Larsson, Carl Bildt, Bengt Westerberg, Alf Svensson och Olof Johansson. Politikens övermänniskor med folket öde i sina händer.

Uppstickaren Ny demokrati och Vänsterpartiet var de enda som valde mindre uppscendeväckande affischer. (NyD) körde med sin vanliga glada gubbe på den gula partifärgen, medan (v) tonade fram som ett kulturparti med sina röriga affischer föreställande modern konst.

Det är en öppen fråga hur många röster partiernas respektive affischpolicy gav. Frågan är vidare vad affischering ger överhuvudtaget.

Gigantism

Sättet att framställa betydelsefulla personer som övernaturligt stora är mycket gammalt. Det kan kanske vara lämpligt att som första exempel ta de gamla egyptierna.

Under det egyptiska Gamla rikets tid (2800–2200 f kr) fanns en man som hette Ti och som var byggenskapens övervakare. I hans grav vid Sakkara finns en berömd relief som föreställer denne Ti utövande flodhästjakt. Ti framställs på reliefen som gigantiskt stor och orörlig, som

tillhörde han en annan värld än de människor som också syns på bilden och som hjälper honom jaga flodhästar.

Orsaken till att byggövervakaren Ti i det gamla Egypten framställdes som mycket större än omgivande figurer var att han ansågs vara avsevärt viktigare än omgivningen. Man kan jämföra med centerns tecknade bild med partiledare Johansson som skyhögt reser sig över omgivande människor, vilka närmast ter sig dvärglika...

Ett annat och mer känt exempel på gigantismen i det forntida Egypten är de jät-

telika Faraostatyerna vid Ramses II:s tempel vid Abu Simbel.

Dyrkan

Går vi till det gamla Rom så upprättades regelrätt dyrkan av framträdande personligheter med kejsardömets införande. Den förste kejsaren, Octavianus Augustus, var personligen anspråkslös men gav ändå upphov till idealiserade härskarporträtt. Den kejsare som är mest beryktad för sitt storhetsvansinne är Nero (54–68 e kr), som år 67 lät uppställa statyer av sig själv var goden Apollon sjungande till kitaran.

Den egyptiske byggövervakaren Ti ser på en flodhäst på Nilen. Ett av många exempel på bemärkta personer som avbildats i övernaturlig storlek.

Nero hyllades inte minst i Orienten som en gud och tyckte själv om att framställa sig som en sådan. I vestibulen till Neros storvulna Gyllene palats i Rom stod en 120 fot hög staty av Solguden med Neros ansletsdrag. Enligt antikens källor föreställde statyn Nero, men efter kejsarens fall gjordes den om till Solguden på det enkla sättet att huvudet byttes ut.

Ett par hundra år senare uppenbarade sig Konstantin den Store på den romerska kejsartronen. Under senare delen av hans så kallade universalherradöme (324–337 e Kr) lät kejsaren avbilda sitt eget huvud i kolossalformat med stora himmelsskådande ögon. Det mest kända av dessa gigantiska porträtt återfinns i Musco dei Conservatori i Rom.

Denna bildtyp, som rentav strävade efter att jämställa kejsaren med Kristus, kom att bilda skola och skulle hänga kvar långt in i medeltiden.

Hitler som Graals-ridhare

Personkult av bemärkta ledare tycks ha förekommit i alla tider. Inte sällan har vissa jordiska potentater jämförts med eller till och med ansetts vara gudomligheter. Härskare som dyrkats intensivt har exempelvis varit Karl den Store, Gustav Vasa, Gustav II Adolf, Fredrik den Store och Napoleon.

Med totalitarismens och autoritismens frambrytande i slutet av 1800-talet sker en renässans för personkulten. Det mest iögonfallande exemplet härpå är väl kejsar Wilhelm (1890–1918), sonson till det "andra tyska rikets" förste kejsare Wilhelm I och en av den moderna historiens mest storhetsvansinniga maktfigurer. Med sina uppåttekande mustascher och strama hållning – trots en sedan födseln förkrympt vänsterarm – blev "Der Kaiser" själva sinnebild för det militaristiska Tyskland.

Med Adolf Hitlers period som tysk diktator (1933–1945) inträdde en fanatisk personkult med pseudoreligiösa förtecken. Märkligt nog slog inte detta nämnvärt igenom i bildframställningen av "Der Führer", vilket mest torde ha berott på Hitlers kälkborgerliga utseende.

Det finns åtminstone ett undantag från regeln. 1936 avbildades Hitler på en nazistisk propagandaffisch som en Graals-ridhare i skinande rustning med en hakorsflagga i ena handen. Affischerna drogs dock tillbaka, kanske därför att nazisterna skulle arrangera ett olympiskt spel i Berlin och inte ville framställa ledaren i tvi-

Allan Larsson blickar i övernaturlig storlek ned på oss vanliga dödliga. (Foto: Tommy Hansson)

velaktig dager inför de utländska gästerna.

Stalin-kulturen

Det är emellertid främst med kommunismen som man förknippar den moderna personkulten med dess avbildningar av ledargestalter i onaturlig storlek, jämfört med de vanliga dödliga undersåtarna. Rent asiatiska drag fick denna idoldyrkan med Josef Stalins (1929–1953) uppstigande till makten i Sovjetunionen.

Författaren Paul Johnson skriver bitskt om Stalin i sin bok *Moderna tider* (s 327 i

svenska upplagan): "Denna f d präst-kandidat och revolutionäre slugger var till hälften gangster och till hälften byråkrat. Han hade inga som helst ideal och heller inte några egna tankar i ideologiska frågor. Enligt kompositören Sjostakovitj ville Stalin framstå som en högre man med kraftfulla händer. Hovmålaren Nalbancian tillfredsställde hans önsningar genom att måla sin herre snett nedifrån med händerna knäppta över magen."

I verkligheten var Stalin endast 160 centimeter lång och mager, svartmuskig och med ansiktet fullt av ärr efter smittkoppor...

Oroande

Frågan är dock om inte Stalin när det gäller massiv personkult inte överträffades av Nordkoreas diktator Kim Il-sung. Denne är jämte Kubas Fidel Castro den siste kvarvarande av de stalinistiska ledarna och har haft makten i sitt land i – 43 år!

Nordkorea-resenärer har vittnat om en ofattbar dyrkan av Kim Il-sungs person. Ledarens bild återfinns precis överallt i Nordkorea – från gigantiska bronsstatyer överdragna med guld till idolporträtt i sopptallrikar. I fråga om Kim Il-sung kan man notera att antikens sätt att beskriva ledaren som en rent gudomlig gestalt tillämpas – några av de epitet som brukar föräras Kim är "mänsklighetens sol", "alla tiders störste ledare" och "den store och älskade ledaren".

Jämfört med Kim Il-sung framstår en maktfullkomlig diktator som Kinas Mao Tse-tung som en amatör.

Givetvis kan inte de svenska porträtten på partiernas valaffischer jämföras med kulten av Kim eller Mao.

Men nog är det en aning oroande att parallellen över huvud taget kan dras... □

Resultatet av valutgången blev att Ingvar Carlsson fick bita i gräset... (Foto: Tommy Hansson)

BOK-NYTT

Förnuft och inlevelse

Edmund Burke förvärvade genom sin inträngande kritik av den franska revolutionen ställningen som konservatismens lärofader.

I *Reflektioner om franska revolutionen* framhöll han värdet av historia och tradition som ledstjärna för praktisk politik, eftersom de innefattar århundraden av vishet, eftertanke och erfarenhet. Detta behövs som motvikt till det mänskliga förnufts begränsning.

Kritiken mot de franska upplysningsfilosoferna och misstron mot abstrakt uttänkta planer för att organisera samhället har av den del tolkats som förnuftsfiendlighet. I själva verket var Burke långt ifrån någon irrationalist.

Vid sidan av beteckningen "konservatismens fader" är det inte helt oberättigat att tala om Burke som "upplysningens son". Upplysningen, som blomstrade under hans tidigare år, var inte enbart en radikal rörelse, utan den inbegrep ett starkt inslag av samhällsbevarande tankar. Text David Hume visar sig som samhällsfilosof vara konservativ.

Burkes konservatism är inte heller reaktionär – av de fyra revolutioner som han hade anledning att ta ställning till (den engelska 1688, den irländska, amerikanska och franska) gav han sitt bifall till tre och fördömde bara en.

Det är framförallt två grundtankar som Burke har gemensamt med upplysningen. Den ena är hans försvar för civilisationen. I franska revolutionen såg han ett civilisationsförakt som var frukten av Rousseaus idéer. Men oviljan mot Rousseaus primitivism är också utmärkan-

de för andra upplysningsfilosof, såsom Voltaire, Hume, Smith och Gibbon.

Den andra grundtanken är värdesättandet av naturen och det naturliga. Revolutionärernas fel är att de är "så upptagna av sina teorier om människans rättigheter att de fullkomligt glömt bort hennes natur". Artificiella konstruktioner kan aldrig mäta sig med det naturligt framvux-

na. Den franska revolutionen är endast ett exempel på fromma förhoppningar om ett bättre samhälle, vilket slutat i fiasko. Utvecklingen under 1900-talet bekräftar Burkes varningar.

Som kontrast till det franska misslyckandet ställer Burke den engelska samhällsordningen, vilken är "det lyckliga resultatet av att följa naturen, vilket är visdom utan reflektion". Hans naturbegrepp förebådar romantiken, där det "naturliga" ställs i motsats till det rätlinjigt förnuftsmässiga.

Ett genomgående drag hos Burke, till skillnad från upplysningsmännens kalla förnuftsmässighet, är den varma entusiasmen och vördnad för traditionen och de fäderneärvda institutionerna och föreställningarna, som han besjålas av. För

honom är det otänkbart att uppträda endast som namnkristen. De styrande måste ta sin religion på allvar, och inte endast använda den som ett medel att bringa ordning i samhället. Den anda som här kommer till uttryck influerar romantikens tänkande.

Ett annat tema som behandlas är Burkes inställning i ekonomiskt-sociala frågor. Som en konsekvens av sin starka misstro mot det mänskliga intellektets förmåga att överblicka och styra samhället förkastar han tanken att det är statens uppgift att erbjuda medborgarna social trygghet: "Det står inte i myndigheternas makt att försörja oss". Lösningen på de sociala problemen är istället den privata solidariteten.

Men det är inte bara som samhällsfilosof som Burke är betydande. Också inom estetik har han gjort en insats, inte minst genom att fästa uppmärksamheten på hur lust- och olustkänslor samverkar i upplevelsen av tragedier och väcker mycket mer genomgripande reaktioner än vad elegant skönhet gör.

Genom sin plädering för estetisk objektivitet kom han att göra starka intryck på bl a Immanuel Kant. Han framhåller att det finns bestämda lagar och principer för smaken, som gör att vi reagerar någorlunda likformigt inför konst.

Därför är det faktiskt möjligt att säga, att det ena konstverket är bättre än det andra. Att med exakt precision avgöra vad som är god och dålig konst låter sig inte göra, ty vissa avvikelser i smaken uppstår till följd av bestämda vanor. God smak är dock inte endast en subjektiv känsla, utan ett korrekt omdöme rörande konstverken.

Edmund Burke är en tänkare vars idéer kraftigt försumrats på skandinaviskt håll. I social-

demokratins förlovade land har man varit olyckligt omedvetna om ett beprövat alternativ till den världsåskådning som kört landet i en återvändsgränd. Jag hoppas att Förnuft och inlevelse skall bidra till att öka intresset för Burkes filosofi.

Joakim Förars

Per Dahl, Carl Johan Ljungberg: *Förnuft och inlevelse*. Timbro. ISBN: 91-7566-201-9

Den albanska utmaningen

Böcker med riktpolis kring femtilappan säljs nu för 14.90 som omoderna. Ett billigt sätt att skaffa kalla krigsromaner eller odokumenterade dokumentärer. Till den senare genren hör Myrals bok om Albanien, tryckt 1986.

Albaniens regim har enligt honom ett "nära nog totalt stöd från folket" (s164). Med folket menar dock Myrdal det "arbetande folket, inte de reaktionära elementen" (s 127). I marxistisk terminologi är de reaktionära just de som inte stöder den marxistiska regimen, men bygger man meccano hemma så vill man gärna bygga märkliga argumentkonstruktioner borta.

Det finns två sätt att försvara totalitära stater. Det ena är att förneka förtrycket, det andra är att erkänna det och se det som nödvändigt.

Myrdal väljer den senare vägen då han på s 174 visar vad Albaniens system står för: "Upphävandet av de mänskliga rättigheterna av år 1789! Kontrollerad utveckling!" Med sådana vänner behöver man sannoligen inga fiender. Att man på samma sida gör sig till språkrör för "svenska gräsosor i Metall och centerpartister ute i

bygderna" som sägs längta efter detta albanska system, är ett utslag av författarens megalomani.

Det kan naturligtvis påminna om att skjuta sittande fågel att referera Myrdalböcker, nu när hans inflytande på svenska folket inskränker sig till hjärtoperationer på TV. Men det är faktiskt var mans plikt att se hur "intellektuella" försvarat diktaturer, för att man skall känna igen tecken i framtidens skyar.

Hot mot friheten, som till exempel nynazism och islamsk fundamentalism, kommer även i framtiden att försvaras av "bildade". På detta sätt är Myrdals bok alltså läsvärd.

Georg Hellberg

Jan Myrdal: *Den albanska utmaningen 1968-86. Norstedts. ISBN 91-1-873171-6*

Vem är Alf Svensson?

Mats Gellerfelt har skrivit en bok om Alf Svensson, KdS-ledaren, nu minister. Boken skrevs i juni just när valslaget startade och förde Alf Svensson till regeringen.

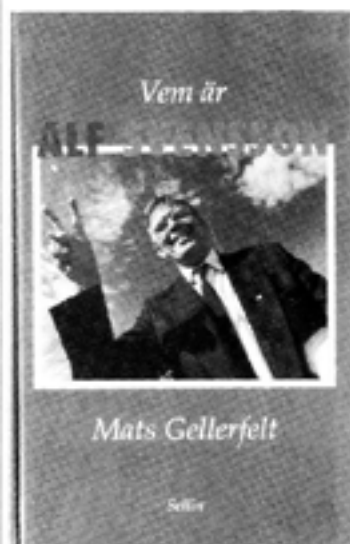
Det finns inget elakt över presentationen. Gellerfelt framhåller att han har egna djupgående och bestående erfarenheter av frikyrklig miljö; erfarenheter som gjort det möjligt för honom att förstå också de inslag i KdS' förkunnelse som han står främmande inför. Boken kan närmast beskrivas som ett kärleksfullt vänporträtt. Ett mycket trivsamt sådant.

Alf Svensson är kritisk mot televisionen, men har i viss mån den att tacka för sitt "genombrott", som när han inför valet "grillades" av Elisabeth Höglund och Christer Pettersson. De misslyckades totalt med att få Alf Svensson söndergrilla, heter det i boken. Allmänheten fick i stället bilden av en ovanligt förnuftig politiker.

Alf Svensson känner ett botenlöst förakt för den nedrustning av skolan i "progressiv" riktning som skett under det socialdemokratiska vanstyret. Lärarna har blivit lekledare snarare än förmedlare av kunskap; undervisningens former har framställts som viktigare än dess innehåll. Alf Svensson anser att vi genom denna katastrofala politik har fått en förlorad elevgeneration.

Svensson värnar om åkerjorden. Nu skall 500 000 hektar bort, vilket han ser som en fara. —Om tjugo år kanske vi ropar efter livsmedel, på samma sätt som den fattiga världen och östra Europa gör det idag. Då skall vi odla på de områden där kemikalier förstört jorden.

Vi får veta att litteratur är den konst som ligger honom verk-

ligt varmt om hjärtat. Litteraturen skall presentera idealbilder, motbilder till denna världens onda och nedbrytande krafter. Den är som ett reningsbad, den ger oss fördjupade insikter i oss själva; vi ser både våra egna brister och får nya livgivande perspektiv.

När KdS-ledaren kommer in på Alva Myrdals värld tar han fram närmast storsläggan. Hon sattes ju på piedestal, vilket skrämmer.

Hennes tankar är socialdemokraternas idéer; de som innebär att familjens angelägenheter

skall överlåtas på staten, att människor betraktas som potentiella interner i en gigantisk uppfostringsanstalt. Ingenstans har den socialistiska mentaliteten varit så tydlig som i familjepolitiken, säger Svensson. Han ser med avsky på kollektiva lösningar. Socialdemokraterna har förställt människan.

KdS kan beskrivas som ett värdekonservativt parti som betonar etiska värderingar. Den Kristdemokratiska Internationellen består av omkring 60 medlemspartier. I Italien, Tyskland och på Malta är kristdemokraterna dominerande partier.

Mats Gellerfelt finner att Alf Svensson har en ledighet i sitt uppträdande som fascinerar. Där finns inget av Carl Bildts gläfsighet eller av Ingvar Carlssons aggressivitet. Alf Svensson är närmast landsfaderlig, skriver Mats Gellerfelt, kulturjournalist och författare.

Evald Olsson

Mats Gellerfelt: *Vem är Alf Svensson? Sellin & Partner. ISBN: 91-7055-038-7*

Socialdemokraternas barnbarn

En dramaturg vid namn P G Engel har skrivit en roman betitlad Socialdemokraternas barnbarn. Avsikten med boken påstås vara att ge en bild av människor som präglats av socialdemokraternas "skördetid". Det litterära grepp som författaren därvid använder sig av, är ett antal fiktiva intervjuer med personer bosatta i Stockholm.

Ett par utmärkande drag, som kan urskiljas hos personerna i intervjuerien, är den materialistiska inställningen och bristen på etik. Att dessa drag särskilt framträder är på intet sätt anmärkningsvärt. Socialismen är nämligen alltigenom materialistisk, och den lär att det inte existerar någon annan verklighet än den materiella.

Därunder följer en utpräglad kristendomsfientlighet, vilken, för vårt lands vidkommande genom det långa socialdemokratiska regeringsinnehavet, har satt djupa och förödande spår. Socialdemokraternas barnbarn är

författarens skönlitterära debut, en debut som svårligen kan bestås med några översvallande lovord. Förhoppningsvis är P G Engel bättre som dramaturg än som författare.

David Stavenheim

P G Engel: *Socialdemokraternas barnbarn. Carlssons förlag. ISBN: 91-7798-350-5*

(S) och svensk utrikespolitik

I den första av bokens två delar belyses de socialdemokratiska "utrikespolitikerna" Branting, Sandell, Per Albin Hansson, Undén och Palme.

I den andra delen behandlas den internationella solidariteten, säkerhetspolitiken, Norden och Europa. Bidrag har lämnats av Yngve Möller, Alf W Johansson, Wilhelm Carlgren, Kaj Björk, Sven O Andersson med flera.

I våra dagar, i samband med östblockets sönderfall samt avideologiseringen av stormaktsrelationerna, framstår den socialdemokratiska hegemonin

respektive enigheten mellan parterna inte längre såsom helt självklara.

I Briandplanen, i dess inledande citat, är det just Europafrågan som ställts i centrum: "...tanken på ett europeiskt förbund ligger i utvecklingens linje och att den franske utrikesministerns initiativ kan föra ett steg framåt mot den begränsning av den nationella suveräniteten och den solidaritet mellan folk för vilka socialdemokratien alltid kämpat."

Man undrar vilken åsikt den rastlöse Olof Palme skulle ha haft idag. År 1976 beskrev sig Olof Palme som "...något av en gaullist - Europa bör sträcka sig från Atlanten till Ural".

Denna bok ger inga enkla svar på frågan huruvida det finns en speciell socialdemokratisk utrikespolitik. Sten Andersson formulerar detta i en avslutning: "Om Sverige inte har någon utrikespolitik nu för tiden så präglas den i alla fall av stor kontinuitet."

Bokens material är baserat på Utrikespolitiska Institutets konferens, som arrangerats i samarbete med Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens bibliotek. Boken är visserligen upplagd i ett historiskt perspektiv men även framåtblickar görs: den

väntade EG-revolutionen.

Skriften ger en bakgrund till utrikespolitiska dagsfrågor. Ett bidrag till dagens debatt,

Arne Sundström

Bo Huldt, Klaus Misgeld (red.): Socialdemokratien och den svenska utrikespolitiken. MH Publishing.

Centraleuropas återkomst

I förordet till boken avtackas Staffan Hedlund, "professor i det makabra ämnet öststatskunskap".

Institutionen har på sistone ändrat namnet på sitt verksamhetsområde till till östeuropastudier, vilket egentligen är ett lika märkligt begrepp. Vem skulle studera "västeuropakunskap"?

Anledningen till att institutionen överhuvudtaget finns är naturligtvis kommunismen. Förutom den kommunistiska parentes, som Gerner uttrycker det, har länder som Polen och Ungern föga gemensamt.

Mycket av motståndet mot kommunismen skedde i den centraleuropeiska tankens tecken. Motståndets hjältar talade gärna om en gemensam svun-

nen centraleuropeisk guldålder, geografiskt begränsad till Habsburgs gamla område. Men Gerner visar att det är snålt med faktabakgrunden på argumentbenen och pekar på mindre smickrande händelser, som minoritetsförtrycket under mellankrigstiden.

Vid kommunismens fall visade sig skillnaden mellan plura-

lismens katolska Västrom och det auktoritära ortodoxa Östrom.

I Polen, Ungern och Tjeckoslovakien skedde en stabil transformering till ett demokratiskt och pluralistiskt västligt system medan det i Rumänien och Bulgarien snarare rörde sig om statskupper som resulterade i ett fortsatt autoritärt styre, nu dock fritt från totalitära kommunistiska inslag.

Historien kan verkligen vara ironisk. När nu det röda oket lyfts från "öststaterna" vill de i franska revolutionens anda utveckla det nationella program som så bryskt avbröts av Andra världskriget.

Men utvecklingen i det Väst-europa de vill efterskapa går ju i helt motsatt riktning - mot globalisering och bort från nationalstaten. På just de områden där de forna kommunistländerna har mest att ta igen, ekonomin, är nationalismens tid helt förbi.

Historikern Gerner har lyckats göra en allsidig bok om ämnet.

Frågan är därför bara om östeuropeerna verkligen kan lära sig så mycket av sin historia, som tydligen vare sig är gemensam eller ärofull. Är den inte bara en källa till bråk mellan folkgrupper?

Är det nu inte i stället dags att koncentrera tankarna på ekonomisk utveckling för folks bästa i stället för att gräva ner sig i konflikter om Teschen, Galicien och Transsylvanien?

Georg Hellberg.

Kristian Gerner: Centraleuropas återkomst. Norstedts juridikförlag. ISBN 91-1-908411-0

CONTRA 4 1992

I kommande nummer av Contra granskar vi massmedia-myten om den vitt utbredda rasismen och nazismen i Sverige. Vi ska också börja en artikelserie om de länder som en gång utgjorde Sovjetunionen och intervjuar en veteran i kampen mot den ryska kommunismen.

...kommer i juni